

SVEUČILIŠTE U RIJECI

POMORSKI FAKULTET U RIJECI

ANAMARIJA ZUBAK

**ANALIZA I OCJENA STANJA NAUTIČKOG PROMETA U
REPUBLICI HRVATSKOJ TE NJEGOV UTJECAJ NA
RAZVOJ DESTINACIJE**

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, 2014. godina

SVEUČILIŠTE U RIJECI
POMORSKI FAKULTET U RIJECI

**ANALIZA I OCJENA STANJA NAUTIČKOG PROMETA U
REPUBLICI HRVATSKOJ TE NJEGOV UTJECAJ NA
RAZVOJ DESTINACIJE**
**ANALYSIS AND EVALUATION OF NAUTICAL
TURNOVER IN THE REPUBLIC OF CROATIA AND ITS
IMPACT ON DESTINATION DEVELOPMENT**

DIPLOMSKI RAD

Kolegij: Pomorskoputnički promet

Mentor: Izv.prof.dr.sc. Alen Jugović

Student: Anamarija Zubak

Studijski smjer: Logistika i menadžment u pomorstvu i prometu

JMBAG: 0112040744

Rijeka, rujan 2014. godina

Studentica: Anamarija Zubak

Studijski program: Logistika i menadžment u pomorstvu i prometu

JMBAG: 0112040744

IZJAVA

kojom izjavljujem da sam diplomski rad s naslovom ANALIZA I OCJENA STANJA NAUTIČKOG PROMETA U REPUBLICI HRVATSKOJ I NJEGOV UTJECAJ NA DESTINACIJU izradila samostalno pod mentorstvom izv. prof. dr. sc. Alena Jugovića.

U radu sam primjenila metodologiju znanstvenoistraživačkog rada i koristila literaturu koja je navedena na kraju diplomskog rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući navela u diplomskom radu na uobičajen, standardan način citirala sam i povezala s fusnotama i korištenim bibliografskim jedinicama. Rad je pisan u duhu hrvatskog jezika.

Suglasna sam s objavom diplomskog rada na službenim stranicama.

Studentica

Anamarija Zubak

SAŽETAK

U ovom diplomskom radu izrađena je analiza te je dana ocjena stanja nautičkog prometa u Republici Hrvatskoj. Na temelju analizirane nautičke ponude, potrošnje turista nautičara te poslovanja nautičkih luka u Hrvatskoj zaključeno je kako je nautički turizam posljednjih godina dosegao poželjnu razinu i time zadobio status jedne od najperspektivnijih grana turizma, ali i kako se njegov pravi razvoj još uvijek očekuje. U radu se spominju i predviđaju budući pravci razvoja nautičkog turizma.

Uz to, u diplomskom radu spomenuto je kako nautički turizam kao podsustav gospodarske grane pomorskog i turističkog gospodarstva, ima iznimno važnu ulogu u razvoju destinacije u kojoj se nalazi. Njegov utjecaj na razvoj destinacije uočen je kroz razvijanje mnogobrojnih djelatnosti važnih za poboljšanje kvalitete usluga i proizvoda koje određena destinacija nudi plovilima i njihovim korisnicima, što naposljetku potiče razvoj određene destinacije.

KLJUČNE RIJEČI: destinacija, gospodarski razvoj, nautički turizam, nautički promet

SUMMARY

This thesis analyzes and evaluates current state of nautical turnover in the Republic of Croatia. Based on analyzed nautical service, consumption of yachtsmen and management of nautical ports, it was concluded that nautical tourism in the Republic Croatia has reached satisfactory level of development with probability of further growth, and has gained status of one of the most perspective industry. The thesis also mentions future directions of nautical tourism development.

Additionally, nautical tourism as subsystem of maritime and tourist economy, has significant impact on the gravitating destination. Its impact on development of destination can be observed throughout improvement of nautical service and product for vessels and their users. That improvement, finally encourages growth of destination.

KEY WORDS: economic growth, destination, nautical turnover, nautical tourism

SADRŽAJ

SAŽETAK	I
SUMMARY	I
SADRŽAJ	II
1. UVOD	1
1.1. PROBLEM, PREDMET I OBJEKTI ISTRAŽIVANJA.....	1
1.2. RADNA HIPOTEZA	1
1.3. SVRHA I CILJEVI ISTRAŽIVANJA	1
1.4. ZNANSTVENE METODE	2
1.5. STRUKTURA RADA.....	2
2. RAZVOJ NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ	4
2.1. OPĆENITO O NAUTIČKOM TURIZMU	5
2.1.1. Luke nautičkog turizma	6
2.1.2. Objekti i subjekti nautičkog turizma	8
2.1.3. Vrste nautičkog turizma.....	11
2.2. GEOGRAFSKA I PROSTORNA OBILJEŽJA HRVATSKOG JADRANA KAO TEMELJ RAZVOJA NAUTIČKOG TURIZMA	13
2.2.1. Geografska obilježja hrvatskog Jadrana	13
2.2.2. Prostorna obilježja hrvatskog Jadrana	16
2.3. POVIJESNI RAZVOJ NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ	18
3. ANALIZA I OCJENA STANJA NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ	23
3.1. PONUDA NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	24
3.1.1. Razvijenost nautičke ponude u Hrvatskoj	24
3.1.2. Potrošnja nautičara u Hrvatskoj.....	28
3.1.2.1. Sociodemografski profil nautičara.....	28
3.1.2.2. Aktivnosti nautičara za vrijeme plovidbe i boravka.....	31

3.1.2.3. Izdaci i struktura izdataka nautičara	35
3.1.3. Konkurentnost nautičke ponude Republike Hrvatske naspram ostalih mediteranskih zemalja	38
3.2. ANALIZA STANJA NAUTIČKOG PROMETA U REPUBLICI HRVATSKOJ..	40
3.3. STRATEGIJA I BUDUĆI PRAVCI RAZVOJA NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ	51
4. UTJECAJ NAUTIČKOG TURIZMA NA RAZVOJ DESTINACIJE.....	57
4.1. OPĆENITO O DESTINACIJI	58
4.2. IZBOR LOKACIJE I SADRŽAJA LUKE NAUTIČKOG TURIZMA.....	60
4.3. RAZVOJ DESTINACIJE UZ UTJECAJ NAUTIČKOG TURIZMA.....	63
4.4. MJERE ZA DALJNI USPJEŠAN RAZVOJ NAUTIČKOG TURIZMA U FUNKCIJI RAZVOJA DESTINACIJE	65
5. ZAKLJUČAK	67
POPIS LITERATURE	69
POPIS TABLICA	71
POPIS GRAFIKONA	72
POPIS SHEMA.....	73
POPIS SLIKA	74

1. UVOD

1.1. PROBLEM, PREDMET I OBJEKTI ISTRAŽIVANJA

Kao jedna od grana turizma, nautički turizam privlači golemu pozornost te se, kako u cijelom svijetu tako i u Republici Hrvatskoj, smatra jednom od najznačajnijih gospodarskih djelatnosti. Stoga se njegov utjecaj na razvoj lokalnog i nacionalnog gospodarstva te njegovi brojni ekonomski učinci i visoka profitabilnost mogu definirati kao problemi ovog istraživanja.

Na temelju toga može se definirati predmet istraživanja, a on obuhvaća analizu nautičkog prometa, ocjenu stanja nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj te određivanje važnosti utjecaja nautičkog turizma na razvoj destinacije.

Određivanjem problema i predmeta istraživanja može se odrediti objekt istraživanja, koji je u ovom slučaju nautički turizam kao složeni turističko – pomorski pojam.

1.2. RADNA HIPOTEZA

Sukladno spomenutim problemima, predmetima i objektima istraživanja može se postaviti osnovna radna hipoteza ovog rada:

Nautički turizam je najprofitabilniji i najkonkurentniji turistički proizvod Republike Hrvatske koji je kroz posljednjih nekoliko godina dosegao poželjnu razinu razvoja te čiji se vrhunac razvoja još uvijek očekuje. Uz svoje brojne pozitivne efekte nautički turizam je isto i lider gospodarskog razvoja destinacije u kojoj se nalazi.

1.3. SVRHA I CILJEVI ISTRAŽIVANJA

Potpuno određenje pojma nautičkog turizma pretpostavlja uzimanje u obzir svih elementa koji ga uvjetuju i definiraju. Cilj ovog rada je definirati, analizirati i ocijeniti stanje nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj i tako dokazati prije navedenu hipotezu prema kojoj je nautički turizam u Republici Hrvatskoj na zadovoljavajućoj razini razvoja. Isto tako, cilj je i istaknuti njegov utjecaj na razvoj destinacije.

Sukladno tome, svrha ovog istraživanja jest uvidjeti kako je razvoj nautičkog turizma, ali i nautičkih luka, sve važniji činitelj cjelokupnog lokalnog i regionalnog razvoja. Stoga je važno posebno istaknuti nautički turizam kao jednog od najvećih pokretača cjelokupnog nacionalnog gospodarstva.

1.4. ZNANSTVENE METODE

Pri istraživanju navedenog predmeta rada koristile su se slijedeće metode istraživanja:

- 1) metoda promatranja – promatrani su podaci o nautičkom turizmu koji su se odnosili na prošlo, trenutno te buduće stanje nautičkog prometa u Republici Hrvatskoj te na određenu nautičku potrošnju,
- 2) metoda analize i sinteze – svi navedeni podaci i informacije su temeljito analizirani te su sukladno tome doneseni zaključci o navedenom predmetu rada,
- 3) metoda kompilacije – u navedenoj analizi predmeta rada navedeni su i već poznati podaci pojedinih autora iz njihovih prijašnjih istraživanja,
- 4) metoda generalizacije – na temelju pojašnjavanja elemenata nautičkog turizma odredila se točna definicija samog pojma nautičkog turizma.

1.5. STRUKTURA RADA

Diplomski rad se sastoji od pet međusobno povezanih cjelina. Prvi dio naziva se „Uvod“ te je u njemu definiran problem, predmet i objekti istraživanja, postavljena je radna hipoteza te svrha i cilj istraživanja. Također, definirane su znanstvene metode i jasno je opisana struktura i sadržaj rada.

U drugom poglavlju s naslovom „Razvoj nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj“ definiran je pojam nautičkog turizma, vrste nautičkog turizma te njegovi objekti i subjekti. Posebna je pažnja posvećena dijelu rada u kojem se analizira razvoj nautičkog turizma do danas, a spominju se i prostorna i geografska obilježja hrvatskog Jadrana kao temelja za razvoj nautičkog turizma.

Treće poglavlje je najvažnije poglavlje ovog rada jer je dana analiza i ocjena stanja nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj. Analiza uključuje istraživanje ponude u

nautičkom turizmu, analizu trenutnog stanja nautičkog prometa te prognozu i strategiju budućeg stanja nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj.

„Utjecaj nautičkog turizma na razvoj destinacije“ naziv je četvrtog poglavlja. U ovom poglavlju nastoji se istaknuti razvoj destinacije uz utjecaj nautičkog turizma te se predlažu mjere za njezin daljnji uspješan razvoj. No, prije svega definiraju se određeni kriteriji za izbor lokacije i sadržaja luke nautičkog turizma te pojam destinacije.

U posljednjem, petom poglavlju „Zaključku“ dano je završno mišljenje o obrađenom predmetu rada i rezultatima analize nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj.

2. RAZVOJ NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Nautički turizam pojavio se krajem prošlog tisućljeća kao jedna potpuno nova grana turizma sa izraženom pomorskom komponentom. Njegov razvoj od samih početaka bilježi konstantan rast iako su se značajna znanstvena istraživanja njegovog razvoja počela pojavljivati tek krajem prošlog stoljeća i početkom novog tisućljeća. U ovom dijelu rada biti će riječ o dosadašnjem razvoju nautičkog turizma u Hrvatskoj te karakteristike Hrvatske kao zemlje velikih potencijala za razvoj nautičkog turizma. No, prije svega definirati će se nautički turizam kao grana gospodarstva, luka nautičkog turizma, vrste nautičkog turizma te njegovi subjekti i objekti.

2.1. OPĆENITO O NAUTIČKOM TURIZMU

U sklopu gospodarskog sustava, a kao podgrana turističke ponude ističe se nautički turizam. Ovakva vrsta turizma obuhvaća svako zabavno, raznorodno, znanstveno, sportsko, ribolovno i osvježavajuće kretanje morskom površinom u turističke svrhe najraznovrsnijim čamcima, jedrilicama, motornim brodovima i slično. Ovaj oblik turizma vrlo je privlačan jer predstavlja dinamičan oblik turističke ponude te je njegov udio u ukupnoj turističkoj ponudi sve veći.

Najraširenija definicija nautičkog turizma jest ona koja nautički turizam definira kao plovidbu i boravak turista nautičara na plovnim objektima kao što su jahte, brodice i brodovi za osobne potrebe ili gospodarsku djelatnosti, kao i boravak u lukama nautičkog turizma radi odmora i rekreacije¹. On se najčešće svrstava u masovni ili uniformirani turizam, i to u njegovu dinamičku podvrstu zajedno sa alpinizmom, zimsko – sportskim turizmom, vikend turizmom, avioturizmom i slično. Njegova dinamičnost proizlazi iz usluga koje ovakva vrsta turizma nudi. U te usluge ubrajaju se²:

- 1) iznajmljivanje veza u lukama nautičkog turizma za smještaj plovnih objekata i turista nautičara koji borave na njima,
- 2) iznajmljivanje plovnih objekata s posadom ili bez posade, s pružanjem ili bez pružanja usluge smještaja, radi odmora, rekreacije i krstarenja turista nautičara,
- 3) usluge upravljanja plovnim objektom turista nautičara,
- 4) prihvatanje, čuvanje i održavanje plovnih objekata na vezu u moru i suhom vezu,
- 5) usluge opskrbe turista nautičara (vodom, gorivom, namirnicama, rezervnim dijelovima, opremom i slično),
- 6) uređenje i pripremanje plovnih objekata,
- 7) davanje različitih informacija turistima nautičarima,
- 8) druge usluge za potrebe nautičkog turizma.

---

¹ Zakon o pružanju usluga u turizmu, Narodne novine, 1996. godina, članak 44.

² Ibid., članak 45.

Može se reći kako se nautički turizam smatra masovnom (u njemu sudjeluje mnogo osoba), aglomeracijskom (koncentriran je na određenim mjestima), mobilnom (temeljen je na plovidbi) te s obzirom na potrošnju nautičara, ekskluzivnom vrstom turizma³.

2.1.1. Luke nautičkog turizma

Nautički turizam nerazdvojivo je spojen s lukama nautičkog turizma koje su kao objekti nautičkog turizma u funkciji pružanja usluga nautičarima i njihovim plovilima. U Hrvatskoj su nautičke luke regulirane *Pravilnikom o razvrstavanju i kategorizaciji luka nautičkog turizma* iz 1999. godine, kao i nizom dopuna ovog pravilnika. On definira opće i posebne minimalno tehničke i druge uvjete koje luka mora zadovoljiti. Opći minimalni uvjeti odnose se na⁴:

- a) ispravnost i funkcionalnost uređaja i opreme,
- b) opskrbu električnom energijom,
- c) opskrbu higijenski ispravnom vodom,
- d) usluge koje se pružaju u luci,
- e) prostorije za osobnu higijenu turista nautičara,
- f) uređaje i opremu za zaštitu okoliša,
- g) protupožarnu zaštitu,
- h) zaposlenike,
- i) prostoriju za osobnu higijenu zaposlenika.

Posebne minimalne uvjete zadovoljavaju pojedine luke ovisno o vrsti, a oni se odnose na⁵:

- a) obveznu strukturu uređenja i opreme,
- b) minimum usluga koje se u luci moraju pružiti,
- c) minimum nadopunjujućih usluga koje luka mora pružiti nautičarima (trgovačke, ugostiteljske i druge djelatnosti).

---

³ Favro, S., Kovačić, M.: NAUTIČKI TURIZAM I LUKE NAUTIČKOG TURIZMA, Prostorna obilježja hrvatskog Jadrana i izbor lokacije luke nautičkog turizma, Split, 2010. godina, p. 119.

⁴ Ibid., p. 120.

⁵ Ibid., p. 120.

Također, ovaj pravilnik nudi i svoju definiciju luke nautičkog turizma. Po njemu je luka turistički objekt koji u poslovnom, prostornom, građevinskom i funkcionalnom pogledu čini cjelinu ili koji u okviru šire prostorne cjeline ima izdvojeni dio i potrebite uvjete za potrebe nautičkog turizma i turista nautičara⁶. Isto tako, prema njemu luka nautičkog turizma može se razvrstati na⁷:

- 1) sidrište,
- 2) odlagalište plovniha objekata,
- 3) suhu marinu,
- 4) marinu.

Sidrište podrazumijeva dio vodenog prostora pogodnog za sidrenje plovniha objekata u uvali zaštićenoj od nevremena. Odlagalištem plovniha objekata smatra se dio kopna ograđen i uređen za pružanje usluga odlaganja plovniha objekata na suhom te pružanje usluga transporta, spuštanja u vodu i dizanja iz vode plovniha objekata. Nadalje, suha marina je dio obale ili kopna posebno ograđena i uređena za pružanje usluga ostave i čuvanja plovniha objekata, te transporta plovnog objekta u ili iz vodenog prostora do suhe marine. Također, na prostoru suhe marine organizira se suhi vez te tehnološka podrška za brzo vađenje i spuštanje plovila u more prema zahtjevu vlasnika plovila⁸.

Najvažniji dio svake nautičke luke zasigurno je marina. Ona podrazumijeva dio vodenog prostora i obale posebno izgrađen i uređen za pružanje usluga veza i čuvanja plovniha objekata, te smještaja turista nautičara u plovnim objektima, odnosno smještajnim objektima marine. U marini se mogu pružati i razne druge usluge nautičarima kao što su usluge servisiranja i održavanja plovniha objekata. Ona može biti i suvremeno uređena te specijalizirana luka i od valova zaštićen akvatorij koji služi za potrebe nautičkog turizma i rekreaciju⁹.

Ovakav razvrstaj luka nautičkog turizma čini osnovnu strukturu nautičko turističke ponude, a može se i prikazati pomoću slijedeće sheme.

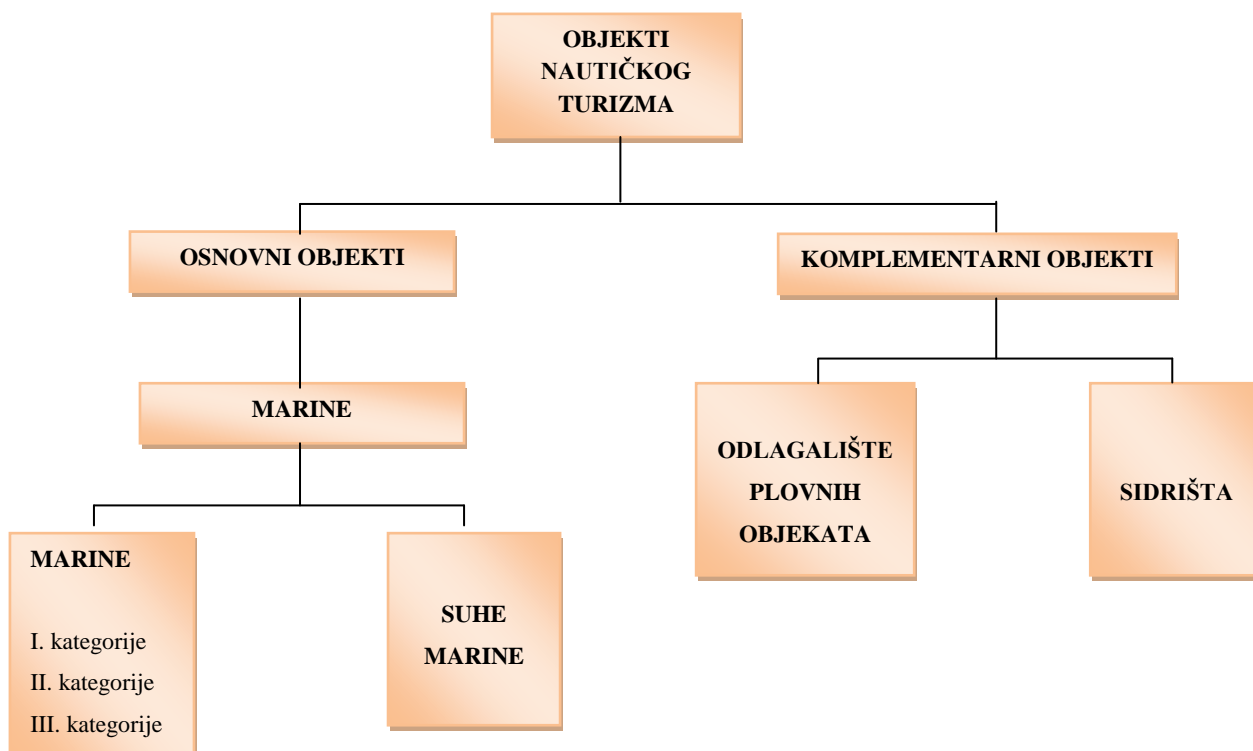
---

⁶ Luković, T., Gržetić, Z.: NAUČKO TURISTIČKO TRŽIŠTE U TEORIJI I PRAKSI HRVATSKE I EUROPSKOG DIJELA MEDITERANA, Split, 2007 godine, p. 67.

⁷ Favro, S., Kovačić, M.: op. cit., p. 120.

⁸ Ibid., p. 121.

⁹ Ibid., p. 122.

Shema 1. Razvrstaj luka nautičkog turizma

IZVOR: Favro, S., Kovačić, M.: NAUTIČKI TURIZAM I LUKE NAUTIČKOG TURIZMA, Prostorna obilježja hrvatskog Jadrana i i zbor lokacije luke nautičkog turizma, Split, 2010. godina, str. 121

2.1.2. Objekti i subjekti nautičkog turizma

Pomorski aspekt u nautičkom turizmu izuzetno je bitan. Stoga se razlikuju dvije osnovne vrste pojmova, a to su objekti ili sredstva nautičkog prometa te subjekti ili sudionici nautičkog prometa. Objekti nautičkog turizma smatraju se osnovom nautičko – turističke ponude, pa se sveukupna materijalna osnova definira kao infrastruktura i suprastruktura smještena u prirodnim i izgrađenim prostorima. Promatrano u širem smislu, objekti se mogu razvrstati u resurse, sredstva i infrastrukturu bez koje naposljetku obavljanje usluge ne bi bilo moguće. Resursi se dijele na¹⁰:

- a) objektivne (prirodni i društveni),

¹⁰ Favro, S., Kovačić, M.: op. cit., p. 127.

- b) subjektivne (agencije za posredovanje, kapaciteti nautičke luke i slično),
- c) ostale (klubovi, različita natjecanja, razna udruženja i slično).

Sredstva potrebna za obavljanje usluga nautičkog turizma mogu biti materijalna, nematerijalna i financijska. Materijalna sredstva podrazumijevaju plovila kao što su motorne jahte, jahte na jedra, ostala plovila te druga prijevozna sredstva. Nematerijalna sredstva ipak, uključuju samo uslugu i proizvod.

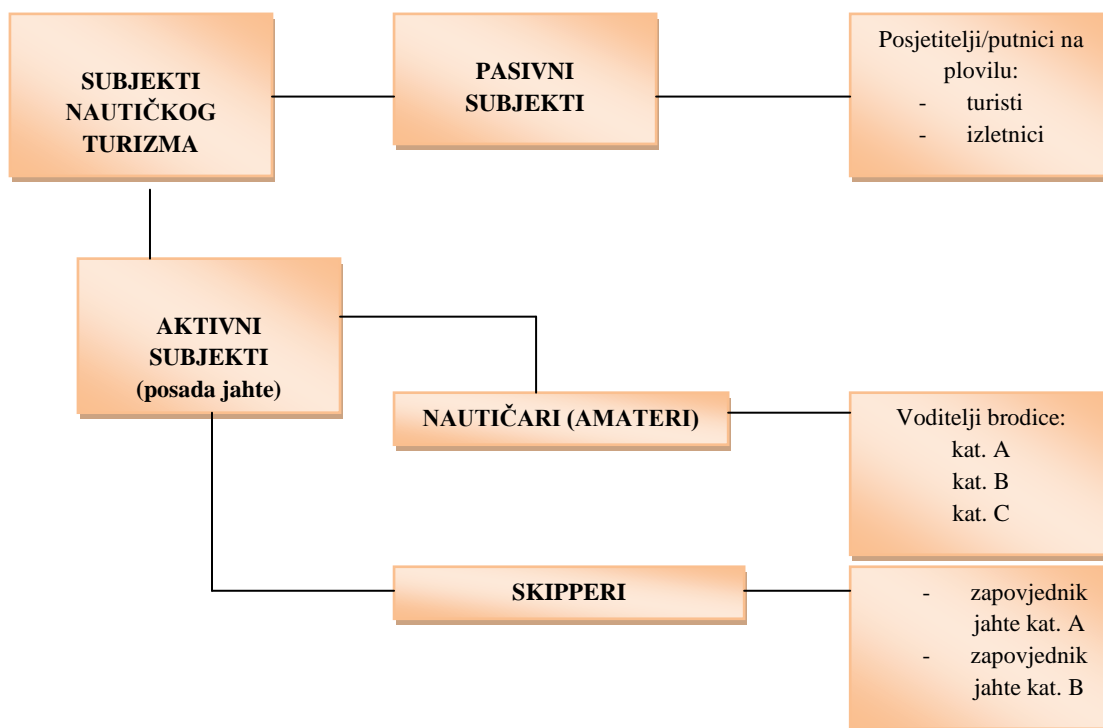
Pojam infrastrukture nautičkog turizma sadrži prirodnu ili „instaliranu“ infrastrukturu koja ponajviše ovisi o državi i izgrađenoj infrastrukturi u vlasništvu investitora, odnosno, poduzeća. Po svojoj definiciji, infrastruktura predstavlja skup grana i djelatnosti zajedno sa pripadajućim građevinskim objektima i opremom koji omogućuju razvoj svih vrsta djelatnosti i aktivnosti od općeg društvenog interesa. Infrastrukturu nautičkog turizma čine¹¹:

- 1) plovni putevi,
- 2) prometna mreža (cestovna, željeznička),
- 3) nautičke luke,
- 4) komunikacijska i organizacijska mreža,
- 5) ostala infrastruktura.

Kada se spominju subjekti ili sudionici nautičkog turizma prije svega se misli na nautičare. Nautičar podrazumijeva turista koji posjeduje određene kvalifikacije za plovidbu, to jest, određena znanja i vještine za upravljanje plovilom na moru. Nautičar ne podrazumijeva i putnika na plovilu u ulozi turista ili izletnika, već oni postoje kao zasebni pasivni subjekti. U shemi 2. prikazana je podjela subjekata nautičkog turizma.

---

¹¹ Favro, S., Kovačić, M.: op. cit., p. 127.

Shema 2. Subjekti nautičkog turizma

IZVOR: Luković, T.: NAUTIČKI TURIZAM EUROPE: KAKO GA DEFINIATI I RAZVRSTATI?, Acta Turistica Nova, Vol.1., No.2., 2007. godine, str. 155 – 167.

Nautičar kao subjekt nautičkog turizma osoba je s dvojnou karakteristikom pomorca i potrošača. Susreću se tri osnovne skupine nautičara čiji su stupnjevi odgovornosti na plovilu različiti. Tako se razlikuju nautičari amateri koji posjeduju minimalan certifikat za upravljanje plovilom te su odgovorni za sebe i putnike na plovilu i plovilo, ali plovidbu ne obavljaju komercijalno. Slijedeći su nautičari „skipperi“ koji kao profesionalci imaju znanje, vještine i posjeduju potrebne certifikate za upravljanje plovilom u komercijalne svrhe. Nautičari pripravnici osnovna su skupina nautičara koji nemaju potreban certifikat za plovidbu, ali aktivnim sudjelovanjem u plovidbi nastoje naučiti upravljati plovilom i steći potrebni certifikat.

2.1.3. Vrste nautičkog turizma

Brojni su kriteriji na osnovu kojih se nautički turizam može podijeliti u podvrste, pa se tako u obzir uzima veličina broda, vlasništvo broda, motivi plovitbe i slično. Njega danas prate mnoge sastavnice drugih vrsta turizma poput ronilačkog, ribolovnog, kupališnog, zdravstvenog, sportskog ili izletničkog¹².

Kada se govori o nautičkom turizmu s obzirom na vrstu plovila, on može biti u vlastitom ili klupskom plovilu ili nautički turizam u unajmljenom plovilu na određeni vremenski period („charter“)¹³. Nadalje, prema motivima plovitbe nautički turizam može biti rekreacijski, sportski ili ribolovni, a prema organizaciji plovitbe individualni ili pak nautički turizam grupnog tipa¹⁴.

Najznačajnija podjela nautičkog turizma je ona prema veličini broda koja ga dijeli na mali i veliki. Mali nautički turizam obuhvaća manja plovila poput jahti, jedrilica, glisera, čamaca, skutera, kajaka, splavi i slično. Veliki ili brodarski nautički turizam obuhvaća putničke brodove, trajekte, putničko – teretne brodove, lebdjelice i hidrokrlne brodove¹⁵.

Danas ponajviše prevladava mali nautički turizam koji se realizira kroz zabavnu navigaciju i sportsko – natjecateljski oblik turizma. Zabavna navigacija podrazumijeva zabavnu ili sportsko – rekreacijsku plovitbu s raznim jahtama, jedrilicama, gliserima ili čamcima. Jahting turizam dio je zabavne navigacije jer se vlasnici i voditelji raznih plovila za zabavnu navigaciju udružuju u jaht klubove, kajak klubove i slična udruženja. Zabavna navigacija može se konzumirati i u obliku glisiranja, skijanja na vodi, jedrenja, ronjenja, veslanja, vožnji, splavarenja, raftinga, kajakinga na divljim ili mirnim vodama i slično. Zbog toga se osim već spomenutih plovila u zabavnoj navigaciji koriste i splavi, pneumatski čamci, skuteri, kanui, kajaci, čamci i ostalo¹⁶.

Sportsko – natjecateljski nautički turizam može se odvijati kroz regatno natjecanje, natjecanje kajakaša na divljim i mirnim vodama te sportsko – natjecateljski ribolov. Regatna natjecanja su najčešće zastupljena kroz natjecanja u jedrenju i veslanju. Natjecanja kajakaša u divljim i mirnim vodama mogu biti natjecanja u kajaku ili kanuu. Ipak, najčešće konzumiran vodeni sport je ipak sportsko – natjecateljski ribolov. On se

---

¹² Vidučić, V., Pašalić, Ž., Munitić, A., Zelenika, R., Šimunić, S.: POMORSKI TURIZAM: PROMETNE, RAZVOJNE I EKOLOŠKE DILEME, Split, 2007. godine, p. 160.

¹³ Ibid., p. 160.

¹⁴ Ibid., p. 160.

¹⁵ Ibid., p. 160.

¹⁶ Ibid., p. 160.

odvija na dva načina, kao sportsko – rekreacijski te sportsko – natjecateljski lov riba, glavonožaca, rakova ili školjki. Reguliran je pravilima i uvjetima Međunarodne organizacije sportskih ribolovaca IGFA-e¹⁷.

Prema svemu navedenom, turist nautičar može biti u više vrsta statusa¹⁸:

- 1) vlastito plovilo i vlastita navigacija,
- 2) vlastito plovilo i navigacija prepuštena stručnoj posadi,
- 3) unajmljeno plovilo i vlastita navigacija,
- 4) unajmljeno plovilo i navigacija prepuštena stručnoj posadi.

U prvoj i drugoj vrsti statusa nautičar koristi svoj brod za svoje potrebe. Ne toliko često, nautičari daju svoj brod na upravljanje profesionalcima, osim kad se radi o većim brodovima i zakonodavac traži profesionalnu stručnost posade, a vlasnik takvu ne posjeduje.

Vrlo je čest slučaj posljednjih godina unajmljivanja različitih plovila uz vlastitu navigaciju. Ovakav oblik turizma naziva se „charter“ gdje plovila plove slobodnim kursom plovidbe ili u floti pod vodstvom kapetana. Kako često unajmitelji brodova nemaju nikakvo nautičko obrazovanje, oni traže stručnu osobu za taj posao, tako zvanog „skippera“.

Suvremeni nautički turizam sve više zauzima vodeće mjesto klasičnog nautičkog turizma. Također, vrlo je čest slučaj i „crnog chartera“ koji podrazumijeva unajmljivanje plovila koje država ne kontrolira te koji uvelike otežava poslovanje poduzeća koje posluju legalno i koje uredno podmiruju poreze i druge obveze državi.

---

¹⁷ Ibid., p. 164.

¹⁸ Ibid., p. 165.

2.2. GEOGRAFSKA I PROSTORNA OBILJEŽJA HRVATSKOG JADRANA KAO TEMELJ RAZVOJA NAUTIČKOG TURIZMA

Bogatstvo reljefnih oblika, uvala, otoka i otočića jedan je od najprivlačnijih elemenata nautičko – turističke navigacije. Razvedena obala, poput one jadranske omogućuje zanimljivo krstarenje sa dobrim prirodnim zaklonima. U unutrašnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske nalazi se 1246 otoka, otočića, hridi i grebena. Duljina hrvatske jadranske obale iznosi 6278 kilometara od čega je 1880 kilometara obala kopna, a 4398 kilometara obala otoka. Ovi podaci dokazuju kako Republika Hrvatska ima izuzetno dobre predispozicije da postane vodeća zemlja Mediterana u nautičkom turizmu, a koje svakako treba koristiti za sustavni razvoj ovakvog oblika turizma.

2.2.1. Geografska obilježja hrvatskog Jadrana

Prije svega potrebno je spomenuti kako se na hrvatskoj obali Jadrana nalazi 7 županija, 79 općina i 41 grad. Iako jadranski prostor čini jednu jedinstvenu cjelinu, on se sa aspekta morfoloških specifičnosti može podijeliti na dvije regionalne cjeline, Istru i Kvarner te Dalmaciju ili Južnu Hrvatsku¹⁹.

Istra i Kvarner nazivaju se još i Sjeverno hrvatsko primorje te se nalaze na krajnjem sjeveru hrvatske obale. Obuhvaćaju prostor od 612374 m² duboko uvučen u europsko kopno i samim time mnogo bolje povezan sa zapadno – europskim turističkim tržištem od ostalih jadranskih regija. Ova regija može se podijeliti na zapadnu Istru te Kvarner na čijem području je izgrađen velik broj turističko – ugostiteljskih objekata i komercijalnih luka nautičkog turizma. Izgradnja marina započela je na sjevernom dijelu obale Istre, a osim marina izgrađene su i adaptirane i brojne klupske lučice, sidrišta te privezišta. Na ovom dijelu obale koncentriran je najveći broj komercijalnih vezova, od kojih su neki visoko kategorizirani.

---

¹⁹ Favro, S., Kovačić, M.: op. cit., p. 36.

Slika 1. Prikaz obale Istre i Kvarnera

IZVOR: www.poslovnemarte.com (25. lipnja 2014.)

Dalmacija ili južno hrvatsko primorje obuhvaća prostorno najveći dio obale. Smještena je između Velebitskog Podgorja na kopnu pa sve do rta Oštro na jugoistoku. Na rang listi zemalja Sredozemlja po uvjetima za turističku plovidbu i uopće po kvaliteti prostora prikladnog za razvitak nautičkog turizma, dalmatinskoj obali pripada prvo mjesto. U njezinom akvatoriju nalazi se 652 otoka i otočića, 389 hridi i 78 grebena. Osim dobre razvedenosti, povoljni su i klimatski uvjeti. S obzirom na određene prirodne i društvene karakteristike ovaj prostor se može podijeliti na sjevernu, srednju i južnu dalmatinsku regiju²⁰.

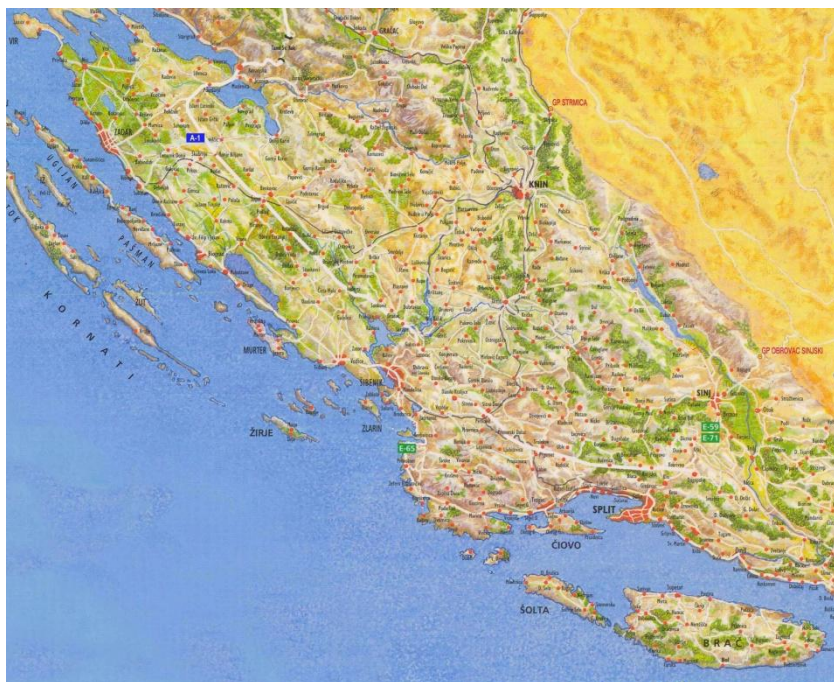
Obalni prostor sjeverne Dalmacije vrlo je raščlanjen i razveden te kao takav ima vrlo dobre uvjete za razvoj nautičkog turizma. U sjevernodalmatinskom akvatoriju nalaze se brojni zaljevi, uvale, otoci, hridi i grebeni. Neki od zaljeva toliko duboko prodiru u kopno da se nazivaju morem, kao što su Karinsko i Novigradsko more. U ovom dijelu

---

²⁰Ibid., p. 36.

obale nalazi se najveći broj otoka koji s obalom tvore brojne kanale, a najpoznatiji su Zadarski, Pašmanski, Pirovački, Murterski i Šibenski kanal.

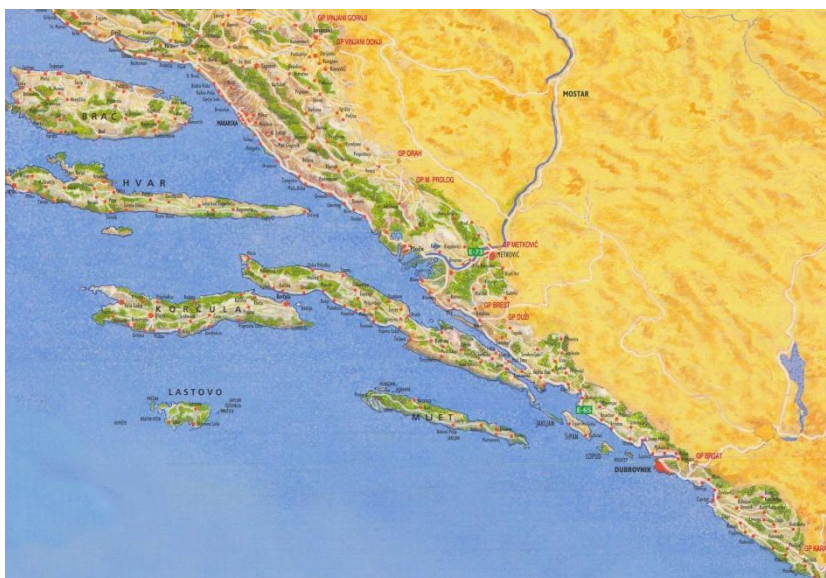
Srednja dalmatinska regija po svemu je slična sjevernoj s brojnim otocima i otočićima. Jedina razlika je što su veći otoci u srednjoj Dalmaciji uglavnom naseljeni i imaju veoma razvijenu turističku tradiciju. Najpoznatiji od tih otoka jesu Hvar, Brač, Šolta, Lastovo, Čiovo te Vis.

Slika 2. Prikaz sjeverne i dijela srednje dalmatinske regije

IZVOR: www.poslovnkarte.com (25. lipnja 2014.)

Južna dalmatinska regija razlikuje se od već spomenutih dalmatinskih regija po tome što nema zagorskog dijela te što je na jednom dijelu prekinuta teritorijem susjedne Bosne i Hercegovine. U okviru ove regije postoji nekoliko specifičnih turističkih područja, a to su poluotok Pelješac, Dubrovnik, Cavtat i Konavle, Korčula, Lastovo te Ston.

Slika 3. Prikaz južne dalmatinske regije

IZVOR: www.poslovnkarte.com (25. lipnja 2014.)

2.2.2. Prostorna obilježja hrvatskog Jadrana

Nautičar koji plovi akvatorijem hrvatskog Jadrana ima mogućnost, uz sve prirodne ljepote i ekološke vrijednosti mora, vidjeti i dijelove koji upućuju na skladan suživot čovjeka i prirode. Za jadranske otoke karakterističan je veoma negativan demografski trend, kao i procesi deagrarizacije i deruralizacije, ali se kroz bogat i raznolik krajobraz može uočiti povijesno – geografski razvoj otoka i način života na njemu.

S obzirom na velike prostorne mogućnosti za smještaj i organizaciju nautičkih sadržaja prilikom osmišljavanja i organiziranja istih potrebna je temeljita valorizacija okolnog prostora, kako bi se maksimalno iskoristio potencijal odabrane lokacije. Kvalitetu boravka u nautičkim lukama moguće je obogatiti različitim dodatnim sadržajima turističke ponude, što bi naposljetku pozitivno utjecalo na gospodarski razvoj okolnog područja. U vrednovanju odredišta u sastavu nautičkog turizma posebna obilježja prostora jesu razvedenost obale, klima i vegetacija, prirodne vrijednosti i kulturna dobra, prometna povezanost i dostupnost te naseljenost i ljudski potencijal.

Razvedena obala i otoci su važan činitelj koji privlači turiste nautičare tijekom njihove plovidbe i odabira odredišta. Hrvatska obala Jadrana s brojnim otocima

najrazvedenija je u Sredozemlju s koeficijentom rezvedenosti od 11, 1 (odnos razvedene obale prema zračnoj crti). Od brojnih otoka, čak 34 su veći od 5 km² i time se smatraju velikim otocima.

Kada se govori o klimi i vegetaciji, osnovno obilježje hrvatskog Jadrana je povoljna sredozemna klima s ugodno toplim ljetima i blagom zimom. Klimatske prilike i s njima usko povezane vrste vegetacije izuzetno su važne za turizam u prirodnom okolišu, posebno nautički turizam. Hrvatsko jadransko područje pripada u dvije osnovne klimatsko – vegetacijske zone, a to su mediteranska i submediteranska zona. Njih obilježava manja količina padalina, toplo ljeto te ugodna zima.

Nadalje, prostor Republike Hrvatske odlikuje visoki stupanj očuvanosti prirode i velika biološka raznolikost na razmjerno malom prostoru. Također, geografski razvoj od povijesti pa do danas ostavio je na hrvatskom prostoru svjetski poznate i vrijedne spomenike kulture. Veliki dio ovih vrijednosti nalazi se na hrvatskom obalnom prostoru Jadrana ili u njegovom neposrednom zaobalju te na otocima. Ove vrijednosti u mnogome su doprinijele da Hrvatska postane jedno od najpoželjnijih turističkih središta.

Osim kulturnih dobara, za kvalitetnu turističku ponudu potrebna je i dobra prometna povezanost i dostupnost. Geografski položaj Hrvatske i Jadranskog mora preduvjet je vrlo dobre dostupnosti obali. Glavni europski koridori dotiču sjeverne dijelove Jadrana, a nedavna izgradnja suvremenih cesta u Hrvatskoj kvalitetno povezuje našu obalu s glavnim područjima ne samo Hrvatske, već i susjednih zemalja. Brza i sigurna dostupnost od velike je važnosti turistima nautičarima jer im olakšava prijevoz manjih vlastitih plovila te im pruža udobnost putovanja ako su njihova velika plovila stacionirana u lukama nautičkog turizma. Za višu kategoriju nautičara i nautičare koji dolaze s većih udaljenosti potrebna je i blizina zračnih luka lokacijama držanja njihovih plovila.

Posljednji činitelj vrednovanja prostorno – ambijentalnog potencijala jest naseljenost i ljudski potencijal. Za razvoj svake funkcije u prostoru važan je ljudski potencijal jer nudi odgovarajuću stručnu osposobljenost. Povezivanje pojedinog ljudskog potencijala učinkovito se koncentrira u naseljima jer se u njima rezultat aktivnosti stanovnika očituje u ostvarivanju tehničke i društvene infrastrukture.

2.3. POVIJESNI RAZVOJ NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Počeci nautičkog turizma u hrvatskom primorju sežu u 19. stoljeće, odnosno godinu 1844. kada je uvedena izletnička linija Trst – Rijeka sa usputnim pristajanjima u Novigradu, Poreču, Rovinju i Puli. Od tada, broj parobrodskih putničkih linija se povećavao, a povezivale su obalu i otoke te otoke međusobno duž cijele hrvatske obale. Ove prve linije omogućile su razvoj turizma na hrvatskom primorju.

Nautički turizam u Hrvatskoj, za razliku od Italije i Francuske uvijek je ovisio o posjeti stranih nautičara te zbog loših prometnih veza Hrvatske nije mogao iskoristiti svoje potencijale. Ipak, razvoj suvremenog nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj javio se sredinom 60 – ih godina prošlog stoljeća. Tada su na hrvatskoj obali izgrađene 4 marine s ukupno 150 vezova. Kapacitet marina naročito je uvećan osnivanjem „ACI – Adriatic International Club“ - a 1983. godine. Do polovice 1984. godine izgrađeno je 16 marina duž obale s 4730 vezova. Do 2001. godine „ACI“ je raspolagao 21 marinom kapaciteta 5610 vezova. Osim „ACI“ – a postojale su i brojne samostalne marine u vlasništvu hotelskih kuća i privatnih tvrtki te klupske marine koje su koristili članovi kluba²¹.

Za razvoj nautičkog turizma važno je spomenuti i *Udrugu hrvatskih marina* osnovanu 1991. godine, te *Udruženje nautičkog turizma* pri Hrvatskoj gospodarskoj komori osnovano 1994. godine. U 2000. godini na hrvatskoj obali su poslovala 32 poduzeća sa osnovnom djelatnošću poslovanja marina. Imale su 868 zaposlenih sa troškovim nižim od prihoda. U to vrijeme luke nautičkog turizma imale su prosječno pozitivno poslovanje s ukupnim prometom od 148,3 milijuna kuna. Dinamika razvoja nautičkog turizma od 1980. do 2001. godine prikazana je u tablici 1.

---

²¹www.aci.hr (9. srpnja 2014.)

Tablica 1. Dinamika razvoja nautičkog turizma u Hrvatskoj od 1980. do 2001. godine

GODINA	BR. ODOBRENJA ZA PLOVIDBU	BR. TURISTA NA PLOVILIMA	BR. PLOVILA NA ZIMOVANJU	UDIO NAUT. TURISTA U UKUPNOM (%)
1980.	39223	172138	1067	2,67
1981.	42892	185397	1234	2,72
1982.	41838	182094	1543	2,84
1983.	44164	208000	1958	3,19
1984.	50205	194645	2190	2,64
1985.	57867	214172	2878	2,57
1986.	62413	234414	3388	2,80
1987.	66451	261557	4063	2,99
1988.	64696	241543	4738	2,78
1989.	59449	228147	5126	2,82
1990.	58189	225764	5611	3,20
1991.	15298	54659	3721	4,06
1992.	23019	79448	3963	6,25
1993.	27589	95229	4265	6,26
1994.	29852	101241	5197	4,42
1995.	23189	81979	5113	6,19
1996.	34387	120819	5550	4,56
1997.	39548	141041	6547	3,68
1998.	41445	148253	7323	3,61
1999.	39648	132749	8060	3,86
2000.	46564	166244	9077	2,84
2001.	48868	167348	8791	2,60

IZVOR: Vidučić, V., Pašalić, Ž., Munitić, A., Zelenika, R., Šimunić, S.: POMORSKI TURIZAM: PROMETNE, RAZVOJNE I EKOLOŠKE DILEME, Split, 2007. godine, str. 169.

U tablici 1. vidljivo je kako se u razdoblju od 1991. do 2000. godine, zbog Domovinskog rata i njegovih posljedica, broj izdanih odobrenja za plovidbu znatno

smanjio. Također, u istom razdoblju smanjio se i broj turista na plovilu, broj plovila na zimovanju te udio nautičkih turista u ukupnom turizmu. Nakon 2000. godine dolazi do znatnijeg skoka i oporavka nautičkog turizma.

Razvoj nautičkog turizma u Hrvatskoj može se pratiti i razvojem samih luka nautičkog turizma. U periodu od 1998. do 2002. godine broj nautičkih luka je porastao sa 50 na 74, a broj marina sa 47 na 49. Broj vezova porastao je za 17%. U 2004. godini Hrvatska raspolaže sa 83 luke nautičkog turizma. Od toga, 50 se odnosi na marine te 33 na sidrišta, privezišta i suhe marine s 15407 mjesta u moru i 5518 na kopnu. Te iste godine u hrvatskim lukama nautičkog turizma bilo je stacionirano 6000 plovila na stalnom vezu. U tablici 2. prikazani su podaci o broju i kapacitetu luka nautičkog turizma od 1998. do 2002. godine.

Tablica 2. Broj i kapacitet nautičkih luka u Hrvatskoj u razdoblju od 1998. do 2002. godine

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Broj luka:	50	55	60	66	74
od toga broj marina	47	49	47	51	49
Površina akvatorija (m²)	1367789	1786591	2045957	2156880	3522399
Br. vezova	11860	12437	12863	14009	13878
do 6 m	1525	2005	2010	2034	1831
od 6 do 8 m	1986	2004	2111	2450	2213
od 8 do 10 m	2628	2741	2697	2865	1967
od 10 do 15 m	4934	4769	5088	5198	5502
preko 15 m	784	918	957	1462	1365
Duljina obale za privez (m²)	40566	40598	42570	51256	52395
Broj mjesta za plovila na kopnu	5225	7227	7330	6786	5169
Ukupna površina na kopnu (m²):	213487	487883	552911	637657	1001618
od toga natkriveni prostor	4278	4702	4812	3652	10439

IZVOR: Vidučić V., Pašalić Ž., Munitić A., Zelenika R., Šimunić S., POMORSKI TURIZAM: PROMETNE, RAZVOJNE I EKOLOŠKE DILEME, Split, 2007. godine, str. 186.

Iz prethodne tablice vidljiv je lagani porast broja luka te ukupne površine prostora na kopnu. Ipak, najveći broj mjesta za plovila na kopnu bio je 2000. godine, te se do 2002. godine znatno smanjio. Također, i broj marina je kroz ove 4 godine varirao kao i broj vezova. U 2001. godini broj marina bio je najviši, sa 51 marinom na hrvatskoj obali. Broj vezova također je bio najveći 2001. godine sa 14009 vezova. 2002. godine smanjio se na 13878 vezova.

Do 2010. godine broj luka nautičkog turizma narastao je do 98. Od toga su 34 bila sidrišta i privezišta, a 60 marine. Ukupna površina hrvatskog akvatorija nautičkih luka bila je 3313110 m², a broj vezova dosežao je brojku od 16913. Do kraja 2010. godine na stalnom je vezu bilo je 14431 plovilo. Poslovanje nautičkih luka i te je godine bilo u plusu od čak 574,1 milijun kuna. 435,9 milijuna kuna ostvareno je od iznajmljivanja vezova što je 75,9% ukupno ostvarenog prihoda²².

---

²² Državni zavod za statistiku: NAUTIČKI TURIZAM, Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2013., Zagreb, 2014. godine, www.dzs.hr (3. srpnja 2014.)

3. ANALIZA I OCJENA STANJA NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

U prethodnom poglavlju rađena je analiza nautičkog prometa od početaka nautičkog turizma u Hrvatskoj do 2010. godine. U ovome poglavlju biti će riječ o analizi nautičkog prometa do 2013. godine te analizi potrošnje nautičara u Hrvatskoj u 2012. godini.. No, prije svega spomenuti će se trenutna ponuda nautičkog turizma. Naposljetku, biti će dana ocjena trenutnog stanja te buduća prognoza razvoja nautičkog turizma u Hrvatskoj.

3.1. PONUDA NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Izuzetno značenje nautičkog turizma u poticanju razvoja cjelokupnog gospodarstva zemlje ogleda se u mnogim pogodnostima. Nautički turizam ima najviši i najjači učinak multiplikativnog efekta te bi po tome mogao biti prvi konkurentni proizvod Hrvatske u svijetu. Ova grana turizma osigurava od 180 do 210 dana poslovanja u godini pa je obrt uloženog kapitala u odnosu na hotelske kapacitete samim time mnogo dinamičniji²³. Također, ulaganja u nautički turizam su manja nego za isti broj smještajnih jedinica potrebnih za hotelske kapacitete.

3.1.1. Razvijenost nautičke ponude u Hrvatskoj

Ono što najviše karakterizira nautički turizam je to što je povrat uloženog kapitala i do dva puta brži nego u ostalim granama turizma. Razlog tome je novčano jača i kvalitetnija klijentela koja potiče kvalitetu i pojačava imidž zemlje. Posljednja istraživanja trendova nautičkog turizma govore kako će poželjne destinacije u bliskoj budućnosti biti one koje su sigurne za posjetitelje, lako dostupne, s dobrim zdravstvenim standardima, razvijenom infrastrukturom i čistim okolišem. Pri tom, Hrvatska je jedna od takvih destinacija čije su komparativne prednosti u porastu ulaskom u Europsku Uniju. Može se reći stoga, da vanjske okolnosti idu na ruku Hrvatskoj te doprinose razvoju nautičkog turizma.

Jedinstveni resursi u Hrvatskoj, Jadransko more, obala i njezina razvedenost glavni su nositelji razvoja nautičkog turizma na ovome području. Kako bi se razvila primjerena razvojna politika te se usmjerio razvoj pojedinih gospodarskih subjekata nautičkog turizma potrebno je dobro poznavati karakteristike pojave koja je predmet planiranja i razvoja. Proizvodnja nautičke usluge na Jadranu ima pogodne prirodne uvjete. No, ti uvjeti ne mogu dati određenu konkurentnu prednost proizvodnji nautičke usluge ako se ona događa u zatvorenoj gospodarskoj okolini²⁴.

Dobra iskorištenost kapaciteta, s gospodarskog stajališta je osnovni preduvjet za uspješno poslovanje luka nautičkog turizma. Nedovoljno korištenje kapaciteta marina, uvažavajući izrazito sezonsko poslovanje na sjevernojadranskim otocima u Hrvatskoj,

---

²³ Favro, S., Kovačić, M.: op. cit., p. 154.

²⁴ Ibid., p. 156.

negativno se odražava na cijenu koštanja nautičko – turističkih usluga, a time i na poslovne rezultate i konkurentnu sposobnost marina na tržištu. Prosječna popunjenost kapaciteta je negdje između 53,4% i 78%, a razlozi tome su u siromašnoj i nekvalitetnoj ponudi, slaboj reklami i promociji, slabom servisu plovila, lošoj opskrbi i relativno visokim cijenama usluga.

Časopis „TOMAS Nautika Jahting“ proveo je istraživanje 2012. godine o zadovoljstvu nautičara ponudom i time najbolje iskazao stanje ponude nautičkog turizma u Hrvatskoj. U tablici 3. prikazani su navedeni podaci.

Tablica 3. Zadovoljstvo nautičara ponudom u Republici Hrvatskoj 2012. godine izraženo u %

RANG	ELEMENTI PONUDE	% zadovoljstva
1.	Ljepota prirode i krajolika	94,5
2.	Osobna sigurnost	86,2
3.	Stanje broda (ispravnost, uređenost, opremljenost i slično)	78,9
4.	Uslužnost osoblja u marinama	78,7
5.	Prihvat u marini	78,6
6.	Bogatstvo gastronomske ponude u destinacijama	77,2
7.	Prometna dostupnost polazne luke	75,7
8.	Prostorni raspored marina	75,6
9.	Opskrbljenost vodom (hladna i topla) u marinama	75,2
10.	Dostatnost priključaka za vodu i struju u marinama	74,3
11.	Raspoloživost informacija u marinama o turističkoj ponudi destinacija	74,1
12.	Prihvat u zračnoj luci (transfer)	73,3
13.	Ukupna ponuda za nautičare	71,0
14.	Uređenost i čistoća okoliša u marinama	70,4
15.	Vezovi (širina, ispravnost)	68,9
16.	'Vrijednost za novac' ukupne ponude za nautičare	67,1
17.	Raznolikost kulturnih manifestacija	66,2
18.	Kvaliteta ugostiteljskih usluga u marinama	65,9
19.	Opskrba plovila (piće dobrodošlice, hrana, TV, internet priključak i slično)	65,9
20.	Mogućnosti za kupnju u destinacijama	65,6
21.	Kvaliteta tehničkog servisa (brzina popravka) u marinama	64,9
22.	Raznolikost sadržaja za zabavu	64,2
23.	Sanitarije u marinama	62,2
24.	Bogatstvo sportskih sadržaja u destinacijama	60,8
25.	Mogućnosti kupnje u marinama	49,3

IZVOR: Institut za turizam, STAVOVI I POTROŠNJA NAUTIČARA U HRVATSKOJ, TOMAS NAUTIKA JAHTING 2012. Zagreb, 2012. godine, www.iztzg.hr (29. lipnja 2014.)

U tablici 3. izraženi su podaci o zadovoljstvu nautičara određenim elementima ponude. Vidljivo je kako su nautičari jako zadovoljni (od 80 do 100%) sa samo dva aspekta plovidbe, a to je ljepota prirode i krajolik. Samo zadovoljstvo (od 70 do 80%) iskazali su za dvanaest elemenata ponude. Većina se odnosi na ponudu marina, uslužnost

osoblja i osnovnih usluga do raspoloživosti informacija u marinama i uređenosti okoliša. Također su iskazali zadovoljstvo i gastronomskom ponudom u destinacijama, prometnom dostupnošću polazne luke i prostornim rasporedom marina te ukupnom ponudom za nautičare. Malo manje zadovoljstva (od 60 do 70%) nautičari su iskazali za deset elemenata ponude među kojima i vrijednost za novac ukupne nautičke ponude u Hrvatskoj. Također, srednje zadovoljstvo nautičari su iskazali za raznolikost kulturnih manifestacija, zabavnih i sportskih sadržaja te mogućnosti za kupnju. Najmanje zadovoljni, odnosno nezadovoljni (manje od 50%), nautičari su bili kupnjom u marinama.

U 21. stoljeću za zadovoljenje potreba i zahtjeva nautičara više nije dovoljan samo vez. Potrebno je uspostaviti organizaciju nautičke luke tako da omogući pružanje osnovnih i komplementarnih usluga. Ostvareni rezultati u nautičkom turizmu u Hrvatskoj bili bi veći da njegov razvoj nisu pratile određene slabosti kao što su²⁵:

- a) siromašna ponuda i nekonkurentne cijene nautičko – turističkih usluga u odnosu na druge mediteranske zemlje,
- b) nedostatak suvremene tehnologije pri izradi plovila i opreme namijenjene nautičkom turizmu,
- c) komplicirani administrativni postupak oko prijave i odjave boravka nautičara,
- d) zapostavljenost nautičkog turizma u unutrašnjim vodama.

Današnji stupanj razvoja nautičkog turizma, ponude usluga veza i najosnovnijih usluga boravka nautičara samo je pretpostavka za pružanje niza drugih usluga. Te usluge jesu prodaja suvenira, novina i publikacija, mjenjačke usluge, prodaja robe u samoposlugama, iznajmljivanje plovila, obuka u jedrenju, ronjenju, sportskom ribolovu i slično, servisiranje i popravak plovila, sportske opreme, meteorološke i druge obavijesti koji se odnose na vrijeme i opću sigurnost plovidbe, zdravstvene usluge, organiziranje društveno – kulturnih događaja i drugo²⁶. Važno je napomenuti da usluge u marinama koriste turisti veće platežne moći, pa bi ponuda zato trebala biti bogatija i kvalitetnija.

Zaključno, potrebno je napomenuti kako postojeće stanje nautičke infrastrukture i ukupne ponude namijenjene nautičarima u Hrvatskoj nalaže potrebu za unapređenjem, prilagođavanjem i marketinškim repozicioniranjem. Sve bi to rezultiralo razvitkom sukladno globalnim trendovima i postojećom međunarodnom konkurencijom.

---

²⁵ Ibid., p. 157.

²⁶ Ibid., p. 157.

3.1.2. Potrošnja nautičara u Hrvatskoj

Posljednjih 10 – ak godina Hrvatska je zabilježila rastući trend potražnje novih nautičara. Kako bi se pomno analizirala njihova potrošnja potrebno je prvenstveno analizirati sociodemografski profil nautičara koji posjećuju Hrvatsku u ljetnom razdoblju, aktivnosti nautičara za vrijeme plovidbe i boravka u destinacijama na kopnu i otocima te njihove izdatke i strukturu izdataka.

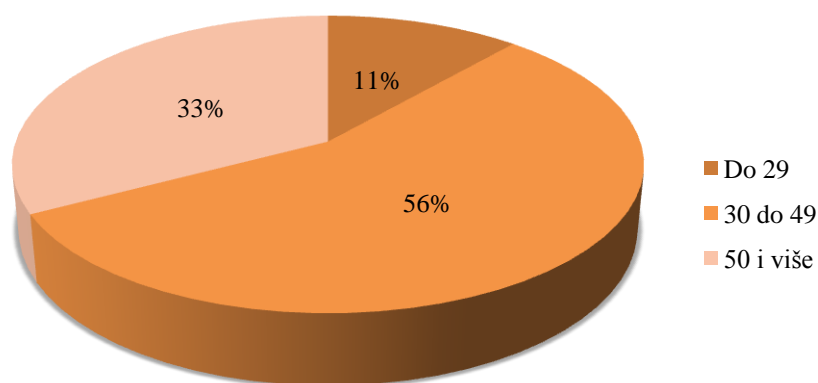
3.1.2.1. Sociodemografski profil nautičara

Sociodemografski profil nautičara uključuje podatke kao što su zemlja stalnog boravka, dob i spol, stupanj obrazovanja te mjesečne prihode kućanstva. Od toga će se u ovom radu analizirati dob nautičara, stupanj obrazovanja te mjesečna primanja kao dijelovi sociodemografskog profila. U tablici 4. te grafikonu 1. prikazani su podaci o dobi nautičara.

Tablica 4. Dob nautičara koji posjećuju Hrvatsku u 2012. godini

Dob nautičara	%
Do 25	4,4
26 do 35	21,9
36 do 45	30,0
46 do 55	23,7
56 i više	19,9

IZVOR: Institut za turizam, STAVOVI I POTROŠNJA NAUTIČARA U HRVATSKOJ, TOMAS NAUTIKA JAHTING 2012. Zagreb, 2012. godine, www.itzg.hr (29. lipnja 2014.)

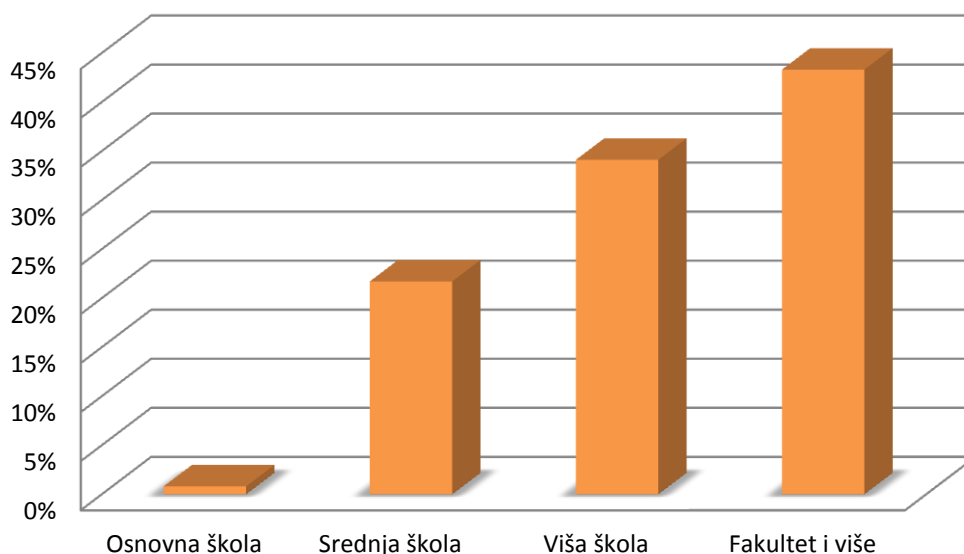

Grafikon 1. Prikaz dobi nautičara u Hrvatskoj 2012. godine

IZVOR: Institut za turizam, STAVOVI I POTROŠNJA NAUTIČARA U HRVATSKOJ, TOMAS NAUTIKA JAHTING 2012. Zagreb, 2012. godine, www.itzg.hr (29. lipnja 2014.)

Iz prethodne tablice 4. te grafikona 1. može se zaključiti kako je prosječna dob nautičara u ljetu 2012. godine iznosila 45 godina. Najviše je nautičara bilo u dobi od 30 do 49 godina, čak 56%. Također, velika je zastupljenost i onih u dobi od 50 i više godina kojih je bilo 33% dok su najmanje zastupljeni oni do 29 godina starosti, 11%.

Nadalje, u grafikonu 2. biti će prikazana struktura nautičara prema stupnju obrazovanja pa će tako nautičari biti razvrstani prema završenoj osnovnoj školi, srednjoj školi, višoj školi te fakultetu.

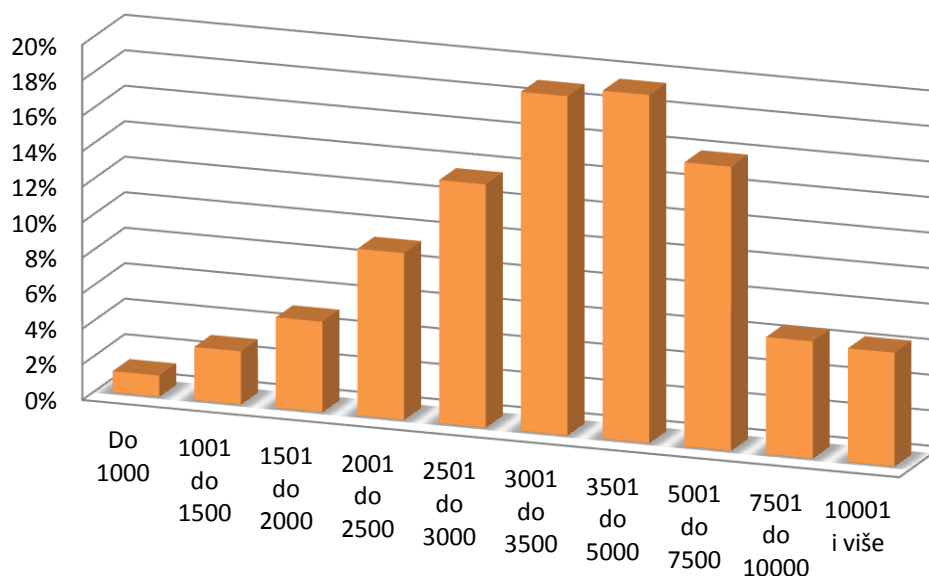

Grafikon 2. Prikaz nautičara u Hrvatskoj prema stupnju obrazovanja 2012. godine

IZVOR: Institut za turizam, STAVOVI I POTROŠNJA NAUTIČARA U HRVATSKOJ, TOMAS NAUTIKA JAHTING 2012. Zagreb, 2012. godine, www.iztzg.hr (29. lipnja 2014.)

Prema grafikonu 2. više od tri četvrtine nautičara koji su posjetili Hrvatsku u ljeto 2012. godine ima završenu višu ili visoku školu. Srednju školu završilo je 21,7% nautičara. Čak 43% nautičara ima završen fakultet. Najmanje nautičara bilo je sa završenom osnovnom školom, samo 0,8%.

Kao posljednja stavka sociodemografskog profila nautičara koji su posjetili Hrvatsku 2012. godine obraditi će se mjesečna primanja nautičara u valuti eura. Ovi podaci biti će prikazani u grafikonu 3.

Grafikon 3. Prikaz mjesečnih primanja nautičara u Hrvatskoj 2012. godine u eurima

IZVOR: Institut za turizam, STAVOVI I POTROŠNJA NAUTIČARA U HRVATSKOJ, TOMAS NAUTIKA JAHTING 2012. Zagreb, 2012. godine, www.iztzh.hr (29. lipnja 2014.)

Iz prethodnog grafikona vidljivo je kako gotovo svaki drugi nautičar na razini kućanstva ostvaruje mjesečna primanja veća od 3500 eura. Tek 9% nautičara dolazi iz kućanstava sa mjesečnim primanjima do 2000 eura. Ipak, najviše je nautičara, 19,6%, sa primanjima od 3501 do 5000 eura.

3.1.2.2. Aktivnosti nautičara za vrijeme plovidbe i boravka

Nakon, sociodemografskog profila nautičara, analiza potrošnje obuhvaća njihove aktivnosti za vrijeme plovidbe te u mjestu boravka. Prije svega, potrebno je analizirati vjernost, odnosno lojalnost nautičara Hrvatskoj. To je analizirano na temelju broja posjeta prikazanih u tablici 5.

Tablica 5. Učestalost dolaska nautičara u Hrvatsku

Učestalost dolaska u Hrvatsku	%
Prvi posjet	10,9
Drugi posjet	12,9
3 do 5 posjeta	26,2
6 i više posjeta	50,0

IZVOR: Institut za turizam, STAVOVI I POTROŠNJA NAUTIČARA U HRVATSKOJ, TOMAS NAUTIKA JAHTING 2012. Zagreb, 2012. godine, www.iztzg.hr (29. lipnja 2014.)

Vidljivo je kako su inozemni nautičari izrazito lojalni hrvatskoj nautičkoj ponudi. Svaki drugi nautičar je već 6 ili više puta plovio u Hrvatskoj, a tri četvrtine ih je hrvatskim dijelom Jadrana plovilo više od tri puta. Samo je 11% nautičara 2012. godine u Hrvatskoj plovilo prvi puta.

Kako bi se potrošnja nautičara tijekom njihova boravka dosljedno pratila, potrebno je utvrditi i duljinu boravka. Sa dužim boravkom, potrošnja nautičara se povećava, što ide u korist nautičkom turizmu i njegovom pozitivnom razvoju. U tablici 6. i 7. obuhvaćeni su podaci duljine boravka te prosječnog broja i strukture noćenja, dok je u grafikonu 4. prikazana struktura broja posjećenih marina tijekom boravka nautičara. Na temelju ovih podataka, i kasnijih podataka o izdacima nautičara i njihovoj strukturi lako je zaključiti kako je razina potrošnje turista u nautičkom turizmu puno viša od onih turista smještenih u hotelskim i sličnim kapacitetima.

Tablica 6. Duljina boravka nautičara u Hrvatskoj 2012. godine

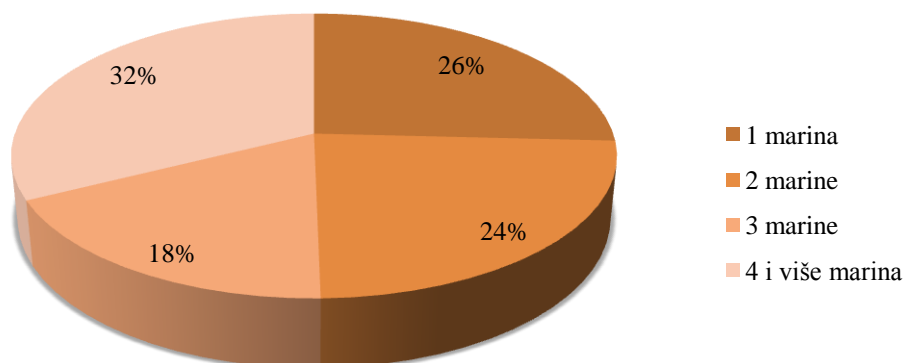
Broj noćenja na putovanju/ plovidbi u Hrvatskoj	%
1 do 3	3,4
4 do 7	42,8
8 do 14	33,7
15 do 21	11,7
22 i više	8,5

IZVOR: Institut za turizam, STAVOVI I POTROŠNJA NAUTIČARA U HRVATSKOJ, TOMAS NAUTIKA JAHTING 2012. Zagreb, 2012. godine, www.iztztg.hr (29. lipnja 2014.)

Tablica 7. Prosječan broj i struktura noćenja s obzirom na mjesto noćenja

Broj noćenja	Prosječan broj noćenja	%
U marinama	7,4	59,8
U mjesnim lučicama	1,7	13,7
Na bovi izvan mjesnih lučica i marina	1,5	11,7
Na sidru izvan mjesnih lučica i marina	1,7	13,3
U smještajnim objektima na kopnu	0,2	1,4
UKUPNO	12,4	

IZVOR: Institut za turizam, STAVOVI I POTROŠNJA NAUTIČARA U HRVATSKOJ, TOMAS NAUTIKA JAHTING 2012. Zagreb, 2012. godine, www.iztztg.hr (29. lipnja 2014.)

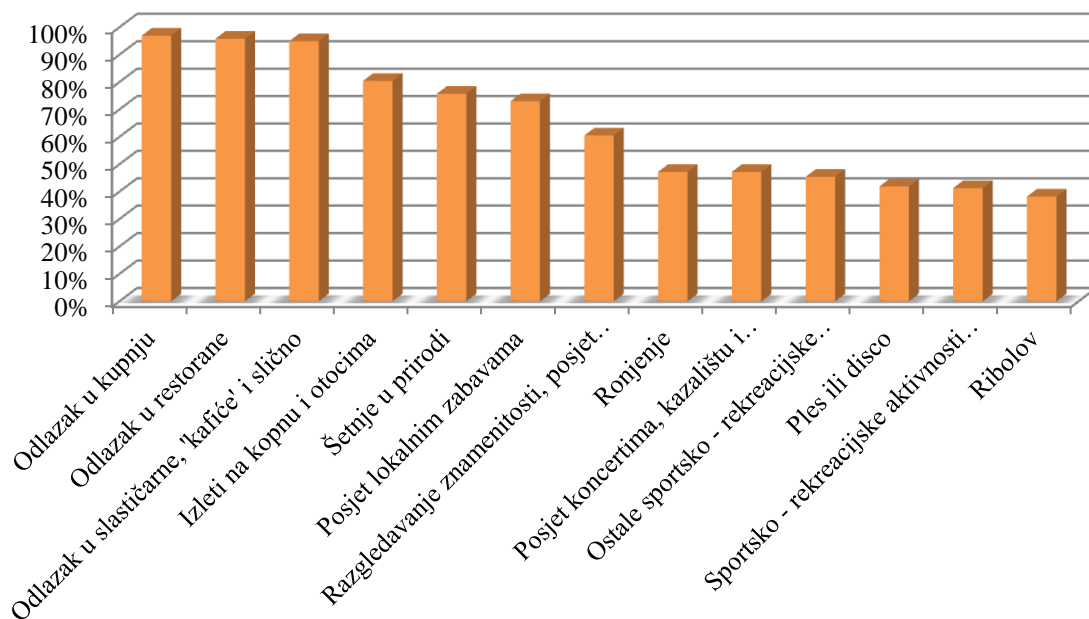
Grafikon 4. Broj posjećenih marina u plovidbi

IZVOR: Institut za turizam, STAVOVI I POTROŠNJA NAUTIČARA U HRVATSKOJ, TOMAS NAUTIKA JAHTING 2012. Zagreb, 2012. godine, www.iztg.hr (29. lipnja 2014.)

Putovanje nautičara u Hrvatskoj 2012. godine najviše je uključivalo 4 do 7 noćenja, a na svakom trećem putovanju ostvarilo se 8 do 14 noćenja. Također, zamjetan je i udio plovidbe s više od 15 noćenja koji je iznosio čak 20%. Prosječno, nautičari su na putovanju ostvarili 12 noćenja, od čega ih je u prosjeku 7 u marinama te po jedno do dva noćenja u mjesnim lučicama i na bovi, odnosno sidru izvan mjesnih lučica i marina. Samo mali udio nautičara tijekom plovidbe ostvaruje noćenja u smještajnim objektima na kopnu. Tijekom svog boravka nautičari posjete prosječno tri marine. Svaki drugi posjeti jednu do dvije marine, a trećina nautičara tijekom svoje plovidbe posjeti četiri ili više marina.

Potrošnja nautičara koja se ostvaruje tijekom njihovog boravka, odnosno plovidbe, najjasnije se može predočiti aktivnostima koje nautičari obavljaju u marinama i destinacijama u kojima su marine smještene. Duljina boravka i broj marina koje nautičari posjete daje im priliku obaviti veći broj aktivnosti, a time i povećati potrošnju. Sljedeći grafikon, grafikon 5. prikazati će najčešće aktivnosti kojima su se nautičari bavili tijekom svog boravka u Hrvatskoj 2012. godine.

Grafikon 5. Prikaz aktivnosti nautičara u Hrvatskoj 2012. godine

IZVOR: Institut za turizam, STAVOVI I POTROŠNJA NAUTIČARA U HRVATSKOJ, TOMAS NAUTIKA JAHTING 2012. Zagreb, 2012. godine, www.iztztg.hr (29. lipnja 2014.)

Tijekom boravka u marini ili luci i destinaciji nautičari najčešće odlaze u kupnju, restorane te slastičarne i „kafiće“. U većoj mjeri odlaze i na izlete na obali i otocima i šetnje po prirodi te posjećuju lokalne zabave i razgledavaju znamenitosti. U nešto manjoj mjeri bave se raznim sportsko – rekreacijskim aktivnostima na moru i kopnu. Ipak, za razliku od turista smještenih u objektima na kopnu, češće odlaze u kupnju, na ronjenje i u ribolov.

3.1.2.3. Izdaci i struktura izdataka nautičara

Očito je kako ova vrsta turizma pripada elitnom turizmu kojeg koriste najčešće imućni pojedinci. To dokazuje i visina izdataka koje nautičari moraju odvojiti kako bi nesmetano plovili i boravili u željenoj destinaciji. U slijedećim tablicama biti će izraženi izdaci nautičara ostvareni u plovidbi, odnosno putovanju te prosječni dnevni izdaci nautičara u plovidbi i putovanju prema vlasništvu plovila.

Tablica 8. Prosječni izdaci nautičara ostvareni na putovanju/plovidbi prema vlasništvu plovila

Prosječni izdaci na putovanju plovidbi	Ukupno	Hrvatski „charter“	Ostali oblici vlasništva*	Ukupno	Hrvatski „charter“	Ostali oblici vlasništva*
	U eurima			Struktura (u %)		
UKUPNO	1.267	1.447	1.104	100,0	100,0	100,0
Izdaci za prijevoz od mjesta stanovanja do polazne luke u Hrvatskoj i natrag	137	129	144	10,8	8,9	13,0
Izdaci za plovilo	738	1001	499	58,2	69,2	45,2
Ostali izdaci tijekom plovidbe/ boravka	393	317	461	31,0	21,9	41,8

* Osobno vlasništvo/suvlasništvo, vlasništvo prijatelja/rođaka ili inozemni charter

IZVOR: Institut za turizam, STAVOVI I POTROŠNJA NAUTIČARA U HRVATSKOJ, TOMAS NAUTIKA JAHTING 2012. Zagreb, 2012. godine, www.iztg.hr (29. lipnja 2014.)

Prosječni izdaci nautičara u 2012. godini u Hrvatskoj iznosili su 1267 eura po osobi. U hrvatskom „charteru“ prosječni izdaci iznosili su 1447 eura, a u ostalim oblicima vlasništva 1104 eura. Najviši udio izdataka bio je za plovilo, a iznosio je 58% ukupnih izdataka. Ostali izdaci ostvareni u marinama, lukama i destinacijama tijekom plovidbe/putovanja iznosili su prosječno 393 eura po osobi što je 31% ukupnih izdataka na putovanju, odnosno, plovidbi. Slijedi tablica 9. sa podacima o prosječnim dnevnim izdacima nautičara tijekom plovidbe/putovanja u Hrvatskoj 2012. godine.

Tablica 9. Prosječni dnevni izdaci nautičara tijekom plovidbe/putovanja prema vlasništvu plovila

Prosječni izdaci na putovanju plovidbi	Ukupno	Hrvatski „charter“	Ostali oblici vlasništva*	Ukupno	Hrvatski „charter“	Ostali oblici vlasništva*
	U eurima			Struktura (u %)		
UKUPNO	99,91	161,17	67,77	100,0	100,0	100,0
Izdaci za plovilo:	65,22	122,40	35,21	65,3	75,9	52,0
izdaci za najam	30,43	88,41	-	30,5	54,9	-
Izdaci za „skippera“	2,28	5,17	0,77	2,3	3,2	1,1
Izdaci za vez plovila	11,06	11,78	10,69	11,1	7,3	15,8
Izdaci za gorivo i mazivo	17,94	16,23	18,84	18,0	10,1	27,8
Izdaci za servisne usluge i ostali izdaci	3,50	0,81	4,91	3,5	0,5	7,2
Ostali izdaci tijekom plovidbe/boravka:	34,70	38,77	32,56	34,7	24,1	48,0
Izdaci za smještaj na kopnu	0,67	0,83	0,58	0,7	0,5	0,9
Izdaci za ugostiteljske usluge	18,26	20,31	17,18	18,3	12,6	25,4
Izdaci za kupnju	11,93	13,21	11,26	11,9	8,2	16,6
Izdaci za kulturu, zabavu, sport, rekreaciju i izlete	2,98	3,59	2,65	3,0	2,2	3,9
ostalo	0,85	0,82	0,87	0,9	0,5	1,3

* Osobno vlasništvo/suvlasništvo, vlasništvo prijatelja/rođaka ili inozemni charter

IZVOR: Institut za turizam, STAVOVI I POTROŠNJA NAUTIČARA U HRVATSKOJ, TOMAS NAUTIKA JAHTING 2012. Zagreb, 2012. godine, www.iztg.hr (29. lipnja 2014.)

Nautičari u Hrvatskoj su 2012. godine tijekom plovidbe/putovanja trošili prosječno 100 eura na dan po osobi. Oko dvije trećine tih izdataka vezano je uz plovilo, dok se od ostalih izdataka najviše izdvajalo na ugostiteljske usluge i trgovinu. Također, prema ovome istraživanju nautičari u hrvatskom „charteru“ izdvajali su 161,17 eura dnevno dok su nautičari s plovilom u osobnom vlasništvu ili suvlasništvu, vlasništvu prijatelja ili rođaka te u inozemnom charteru izdvajali 67,77 eura. Ovi podaci idu u prilog činjenici kako je nautički turizam grana turizma koju mogu priuštiti samo imućni turisti.

3.1.3. Konkurentnost nautičke ponude Republike Hrvatske naspram ostalih mediteranskih zemalja

Konkurentnost nautičke ponude u Hrvatskoj najbolje se može usporediti s ponudom ostalih mediteranskih zemalja na temelju poslovanja marina s obzirom na broj plovila koje one prihvaćaju. Ipak, usporedba je pritom teža jer komercijalne marine i njihove komercijalne kapacitete na Mediteranu još uvijek nije moguće prezentirati. Problem je u razlikama legislative koja uređuje problematiku marina i njezinih kapaciteta. Tako je, na primjer, Italija tržišno najotvorenija. U njezinim marinama nema bitnih ograničenja i razlika kao što je to u Hrvatskoj. Isto tako, Španjolska ima poseban model održivog razvoja koji u marini dijeli komercijalne vezove i poslovanje od potreba lokalnih vlasnika plovila, ribara i „chartera“. Stoga je potrebno poznavati specifičnosti svake države posebno kako bi se lakše analizirala njihova razlika.

Nautički turizam u Europi može se podijeliti na pet pojedinih tržišta, a to su²⁷:

- 1) Mediteran,
- 2) Zapadna Europa,
- 3) Baltik i zemlje oko Artika,
- 4) kontinentalni dio Europe,
- 5) crnomorsko središte.

Unutar svakog ovog tržišta postoje specifičnosti koje ga oblikuju i time razlikuju od ostalih. U ovom dijelu rada usporedba će se bazirati samo na mediteranskom tržištu i zemljama Francuskoj, Grčkoj, Italiji, Španjolskoj i Turskoj.

Francuska je druga svjetska turistička velesila sa najvećim marinama na sredozemnoj obali. Nautički turizam na Azurnoj obali vrlo je snažan i kvalitetom svojih kapaciteta dominira na Mediteranu. Za potrebe komercijalnog nautičkog turizma Francuska je 2010. godine imala 406 ukupnih morskih marina, od kojih su 46 kvalitetne marine, te 909,67 vezova u prosjeku po marini²⁸. Zbog toga se Francuska nameće kao središte koje pokreće razvoj turizma na Mediteranu kao i njegovo objedinjavanje, istraživanje i zaštitu.

---

²⁷ Luković, T.: „NAUTIČKI TURIZAM HRVATSKE – MEGAJAHTE, DA ILI NE, KADA I KAKO?“, Naše more, br. 59, 2012. god, p. 281.

²⁸ Ibid., p. 282.

Kao treća turistička velesila u svijetu, odmah iza Francuske nalazi se Italija. Ova država sa dugačkom pomorskom tradicijom svoj nautički turizam razvija po viskom godišnjim stopama rasta i po tome je mediteranska velesila u nautičkom turizmu. Italija je brojala 395 morskih marina svih vrsta 2010. godine. Ipak, s podatkom od 148 kvalitetnih marina i s 53835 vezova prednjači na Mediteranu²⁹. Razvoj ovakvog tipa turizma u Italiji temelji se na povijesnoj i kulturnoj prepoznatljivosti njenih gradova te velikom mrežom kvalitetnih prometnica koje te gradove povezuju. Model razvoja nautičkog turizma sličan je kao i u Hrvatskoj, a to je da se prestižne i kvalitetne marine grade radi imidža destinacije i države u kojoj se nalaze.

Odmah uz Italiju, nalazi se Španjolska. Nautički turizam ove države razvija se u uvjetima razvijenog gospodarstva uz potražnju daleko iznad ponuđenih kapaciteta. Španjolska je 2010. godine imala 43341 vez i 556 marina ukupno i time je mediteranska zemlja s najviše morskih marina³⁰. Također, marina „Empuriabrava“ najveća je marina na Mediteranu sa 5010 vezova. Španjolska ima najkvalitetniji regionalni sustav praćenja stanja i razvoja nautičkog turizma u Europi koji se temelji na principima društvene održivosti. Velika potražnja i manjak kapaciteta su razlog ubrzanog razvoja nautičkog turizma i izgradnje marina u Španjolskoj.

Nadalje, Grčka je država s najvećim prostornim potencijalom za budući razvoj. Ona svoju nautičku ponudu bazira na bogatim kulturnim znamenitostima, ali razvoj njenog nautičkog turizma usporavaju loša prometna povezanost koja za posljedicu ima veliku turističku izolaciju. Grčka je 2010. godine na prostoru od 13676 kilometara imala 428 marina, od čega samo 40 kvalitetnih i samo 160,05 vezova prosječno po marini³¹.

Naposljetku, slijedi Turska kao nova članica zemalja na Mediteranu, koje su usmjerene na razvoj nautičkog turizma. Sa 26 kvalitetnih marina 2010. godine ova zemlja tek se nastoji dokazati na tržištu, no tek počeci razvoja turizma i neiskustvo u vođenju razvoja još uvijek sprječavaju potpuno iskorištavanje njezinih potencijala.

Zaključno, lako je uvidjeti kako svaku državu treba razmotriti s obzirom na njezin prirodni potencijal i stupanj razvijenosti. Upravo zbog toga, svaka država na Mediteranu pozicionirala se na tržištu nautičkog turizma na sebi svojstven način pomoću vlastitog modela razvoja. Hrvatska, kao zemlja velikog potencijala, ima najkvalitetnije marine na

---

²⁹ Ibid., p. 282.

³⁰ Ibid., p. 282.

³¹ Ibid., p. 282.

Mediterranu, no još uvijek nema točno određen model razvoja koji ju sprječava da postane lider na tržištu nautičkog turizma među zemljama Mediterana.

3.2. ANALIZA STANJA NAUTIČKOG PROMETA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Kada se govori općenito o turizmu Republike Hrvatske potrebno je reći kako je u prvom tromjesečju 2013. godine zabilježeno oko 1,3 milijuna noćenja, što je za 10% više nego u istom razdoblju prethodne godine. Također, bitno je kazati da su i noćenja inozemnih gostiju porasla za 20% te da je njihov udio u ukupnom noćenju u prvom tromjesečju 2013. iznosio 60%³².

Ovi podaci ukazuju kako Hrvatska poprima obilježje izuzetno poželjne turističke destinacije. Ipak, kao najvažniji i najatraktivniji turistički proizvod koji Hrvatska nudi istaknuo se nautički turizam.

Istraživanjem Državnog zavoda za statistiku iz 2014. godine za prethodnu godinu, obuhvaćeno je 106 luka nautičkog turizma, od toga je 67 marina i 39 ostalih luka nautičkog turizma. Ukupna površina obuhvaćenog akvatorija jest 3278064 m², a broj vezova iznosi 16940. Prije opširnije analize nautičkog prometa važno je spomenuti kako je u lukama nautičkog turizma 31. prosinca 2013. godine na stalnom vezu bilo 13735 plovila, što je za 4,6% manje od istog razdoblja prošle godine³³.

Za početak opširnije analize u tablici 10. prikazati će se broj nautičkih luka 2013. godine podijeljenih prema županijama u Republici Hrvatskoj.

---

³² Državni zavod za statistiku: NAUTIČKI TURIZAM, Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2013., Zagreb, 2014. godine, www.dzs.hr (3. srpnja 2014.)

³³ Ibid. (3. srpnja 2014.)

Tablica 10. Luke nautičkog turizma 2013. godine po županijama

	Ukupno	Sidrište	Privižište	Marina					
				suha marina	marina I. kategorije	marina II. kategorije	marina III. kategorije	marina kategorizirana i označena sidrima	nerazvitate luke nautičkog turizma
Republika Hrvatska	106	22	13	14	6	24	17	6	4
Primorsko-goranska	32	10	5	7	1	3	3	3	-
Zadarska	23	9	3	3	-	4	4	-	-
Šibensko-kninska	14	1	-	1	2	4	5	-	1
Splitsko-dalmatinska	17	2	2	2	-	5	3	2	1
Istarska	14	-	2	-	3	6	2	1	-
Dubrovačko-neretvanska	6	-	1	1	-	2	-	-	2

IZVOR: Državni zavod za statistiku: NAUČKI TURIZAM, Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2013., Zagreb, 2014. godine, www.dzs.hr (3. srpnja 2014.)

Najviše luka nautičkog turizma, čak 32 ima Primorsko – goranska županija, a nakon nje sa 23 luke nalazi se Zadarska županija. Slijede Splitsko – dalmatinska, Šibensko – kninska i Istarska te Dubrovačko – neretvanska županija. Kada se govori o vrsti nautičke

luke, najviše je marina, i to marina II. kategorije kojih ima 24, a najmanje nerazvrstanih luka nautičkog turizma, samo 4.

U tablici 11. prikazani su podaci o kapacitetu luka nautičkog turizma ukupno te po županijama. Također, prikazani su podaci o broju zaposlenih i sezonsko zaposlenih radnika ukupno i po županijama. To stanje zabilježeno je 31. kolovoza 2013. godine.

Tablica 11. Kapaciteti luka nautičkog turizma i zaposleni, stanje 31. kolovoza 2013.

Površina akvatorija, m²	3278064
Broj vezova, ukupno	16940
Od toga za plovila duljine:	
do 6 m	727
6-8 m	1446
8-10 m	2900
10-12 m	4569
12-15 m	4350
15-20 m	2322
više od 20 m	626
Dužina razvijene obale za privez, m	63110
Broj mjesta za smještaj plovila na kopnu	5473
Ukupna površina prostora na kopnu, m²	799822
od toga natkriveni prostor, m ²	8876
Broj zaposlenih, ukupno	1387
od toga sezonski	264
Primorsko-goranska županija	
površina akvatorija, m ²	817802
broj vezova, ukupno	3455
broj mjesta za smještaj plovila na kopnu	1803
ukupna površina prostora na kopnu, m ²	188563
Zadrška županija	
površina akvatorija, m ²	868761
broj vezova, ukupno	3553
broj mjesta za smještaj plovila na kopnu	1221
ukupna površina prostora na kopnu, m ²	152586
Šibensko-kninska županija	
površina akvatorija, m ²	605815
broj vezova, ukupno	3529
broj mjesta za smještaj plovila na kopnu	938
ukupna površina prostora na kopnu, m ²	136391
Splitsko-dalmatinska županija	
površina akvatorija, m ²	258810
broj vezova, ukupno	2021

broj mjesta za smještaj plovila na kopnu	503
ukupna površina prostora na kopnu, m ²	77760
Istarska županija	
površina akvatorija, m ²	626115
broj vezova, ukupno	3668
broj mjesta za smještaj plovila na kopnu	802
ukupna površina prostora na kopnu, m ²	163807
Dubrovačko-neretvanska	
površina akvatorija, m ²	100761
broj vezova, ukupno	714
broj mjesta za smještaj plovila na kopnu	206
ukupna površina prostora na kopnu, m ²	80715

IZVOR: Državni zavod za statistiku: NAUTIČKI TURIZAM, Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2013., Zagreb, 2014. godine, www.dzs.hr (3. srpnja 2014.)

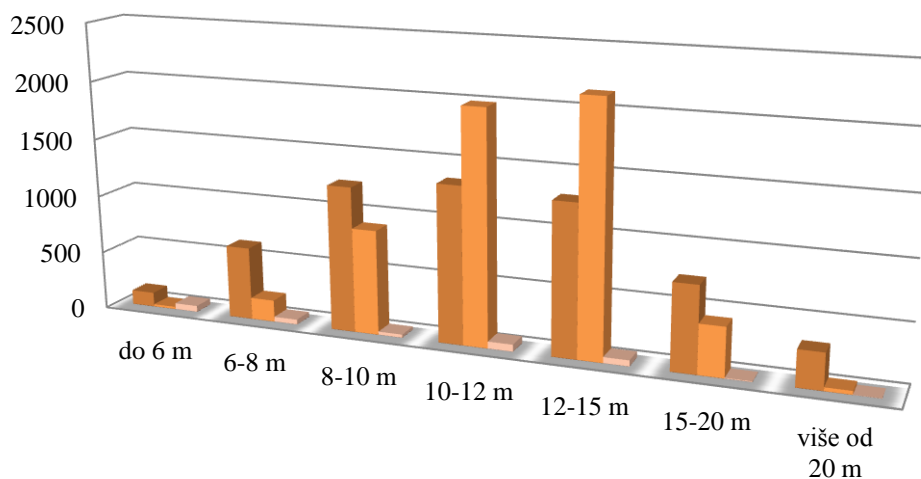
Iako ima najviše luka nautičkog turizma, Primorsko – goranska županija nema i najveću površinu akvatorija, već to ima Zadarska županija sa 868761 m². Također, ova županija nema ni najveći broj vezova, već to ima Istarska županija sa 3668 vezova. Naposljetku, u lukama nautičkog turizma 2013. bilo je 1387 zaposlenih, od čega su 264 sezonski zaposlenih radnika.

Nadalje, pomoću tablice 12. prikazati će se broj plovila na stalnome vezu prema vrsti plovila te prema zastavi plovila. Ovo stanje zabilježeno je 31. prosinca 2013. godine. Plovila na vezu bilo je ukupno 13735. Za 11605 plovila korišten je vez u moru, a za 2130 plovila samo mjesto na kopnu. Također, pomoću grafikona 6. razvrstati će se plovila na stalnome vezu po svojoj duljini.

Tablica 12. Broj plovila na stalnome vezu u lukama nautičkog turizma 2013. godine prema vrsti i zastavi plovila

	Motorne jahte	Jahte na jedra	Ostalo
Austrija	1282	738	23
Belgija	29	21	1
Češka	82	56	4
Finska	3	8	-
Francuska	17	67	3
Hrvatska	1677	2615	164
Italija	474	215	5
Izrael	-	5	-
Mađarska	93	55	1
Nizozemska	62	69	5
Norveška	7	21	-
Njemačka	929	922	11
Poljska	51	35	2
Rusija	4	4	1
SAD	241	99	4
Slovačka	108	42	6
Slovenija	282	350	8
Švedska	4	38	-
Švicarska	34	39	2
UK	124	192	4
Ostale europske zemlje	88	43	1
Ostale izvan europske zemlje	80	53	2

IZVOR: Državni zavod za statistiku: NAUTIČKI TURIZAM, Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2013., Zagreb, 2014. godine, www.dzs.hr (3. srpnja 2014.)

	do 6 m	6-8 m	8-10 m	10-12 m	12-15 m	15-20 m	više od 20 m
Motorne jahte	125	627	1244	1342	1292	732	309
Jahte na jedra	20	188	895	1990	2141	421	32
Ostalo	53	43	28	61	52	7	3

Grafikon 6. Broj plovila na stalnome vezu u lukama nautičkog turizma 2013. godine po duljini plovila

IZVOR: Državni zavod za statistiku: NAUTIČKI TURIZAM, Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2013., Zagreb, 2014. godine, www.dzs.hr (3. srpnja 2014.)

Prema zastavi plovila najviše plovila na stalnome vezu bilo je iz Hrvatske (38,4%), Austrije (17,6%), Njemačke (16%), Italije (6%), Slovenije (5,5%) te SAD – a (3%). Oni zajedno čine 86,5% ukupnog broja plovila na stalnome vezu. Po duljini plovila najviše je onih od 12 do 15 m, a zatim od 10 do 12 m na stalnome vezu. Od plovila koji koriste samo mjesto na kopnu 1470 je motornih jahti, 435 jahti na jedra, a 225 su ostala plovila.

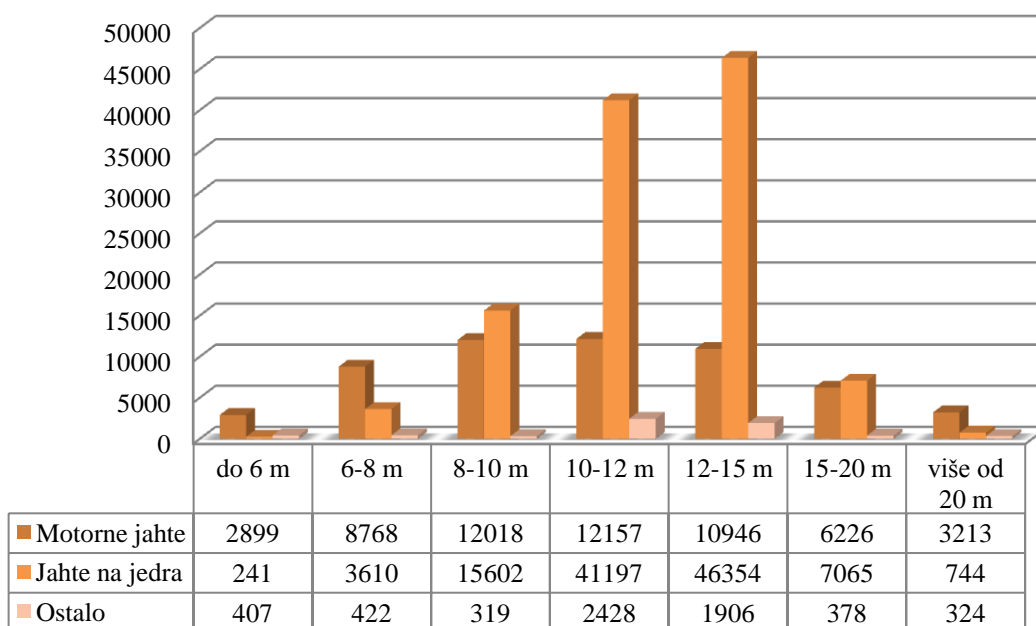
Osim plovila na stalnome vezu tu su i plovila u tranzitu koja također čine strukturu luka nautičkog turizma. Tablica 13. prikazat će plovila u tranzitu prema zastavi i vrsti plovila, a grafikon 7. prema duljini plovila. Broj plovila u tranzitu ukupno je bilo 182921, od toga je motornih jahti bilo 60020, jahti na jedra 116646, a ostalih plovila 6255. Također, 177254 plovila koristila su vez u moru, a 5667 plovila koristila su samo mjesto na kopnu.

Tablica 13. Broj plovila u tranzitu u lukama nautičkog turizma 2013. godine prema vrsti i zastavi plovila

	Motorne jahte	Jahte na jedra	Ostalo
Austrija	6870	6192	376
Belgija	451	436	14
Češka	492	519	23
Finska	35	162	4
Francuska	510	1551	48
Grčka	46	153	8
Hrvatska	12686	97579	4403
Italija	13334	17211	390
Izrael	2	40	-
Mađarska	970	431	15
Nizozemska	729	902	40
Norveška	109	227	6
Njemačka	10969	9106	422
Poljska	372	647	16
Rusija	83	52	1
SAD	1088	954	43
Slovačka	322	456	20
Slovenija	3123	3505	144
Švedska	83	456	8
Švicarska	314	429	3
UK	1564	1830	71
Ostale europske zemlje	866	818	31
Ostale izvan europske zemlje	1209	1187	98

IZVOR: Državni zavod za statistiku: NAUTIČKI TURIZAM, Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2013., Zagreb, 2014. godine, www.dzs.hr (3. srpnja 2014.)

Broj plovila u tranzitu u lukama nautičkog turizma 2013. za 0,7% je viši od 2012. godine. U tom razdoblju najviše plovila u tranzitu bilo je iz Hrvatske, Italije, Njemačke, Austrije i Slovenije. Najviše je bilo jahti na jedra, potom motornih jahti, a zatim ostalih plovila.

Grafikon 7. Broj plovila u tranzitu u lukama nautičkog turizma 2013. godine po duljini plovila

IZVOR: Državni zavod za statistiku: NAUTIČKI TURIZAM, Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2013., Zagreb, 2014. godine, www.dzs.hr (3. srpnja 2014.)

Kada se govori o plovilima u tranzitu s obzirom na duljinu plovila 2013. godine, najviše je bilo plovila od 12 do 15 m te od 10 do 12 m. Najčešće su to bile jahte na jedra.

Nadalje, u tablici 14. biti će prikazano korištenje vezova u moru i to plovila na stalnome vezu i plovila u tranzitu. Analiza korištenja vezova izvršena je po mjesecima u 2013. godini.

Tablica 14. Korištenje vezova u moru po mjesecima 2013. godine

	Stalni vez		U tranzitu	
	plovila	ukupan broj dana boravka plovila u lukama tijekom mjeseca	plovila	ukupan broj dana boravka plovila u lukama tijekom mjeseca
2013.	-	3392837	177254	355468
I.	11201	309370	133	1303
II.	11078	280187	255	1571
III.	11061	293107	1209	3025
IV.	10961	282730	4939	9679
V.	10958	277180	15128	29425
VI.	10933	262016	25260	49319
VII.	10762	257187	44280	87345
VIII.	10693	251906	53396	104753
IX.	10998	265195	24648	48773
X	11288	294580	6916	12316
XI.	11492	302682	776	5348
XII.	11605	316697	314	2611

IZVOR: Državni zavod za statistiku: NAUTIČKI TURIZAM, Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2013., Zagreb, 2014. godine, www.dzs.hr (9. srpnja 2014.)

Pomoću podataka iz prethodne tablice može se zaključiti da je popunjenost najveća tijekom ljetnih mjeseci. No, također se može uočiti i trend dolazaka nautičara tijekom predsezone što pozitivno djeluje na poslovanje luka nautičkog turizma.

Pozitivno poslovanje luka nautičkog turizma vidljivo je i kroz ostvareni prihod luka tokom 2013. godine. Ukupan prihod u toj godini iznosio je 686,7 milijuna kuna. 504,7 milijuna kuna ostvareno je iznajmljivanjem vezova što čini udio od 73,5% ukupno ostvarenog prihoda. Ukupni prihod u 2013. godini za 4% je veći od prethodne godine, a prihod ostvaren iznajmljivanjem vezova za 3,5% veći od 2012. godine. Tablica 15. prikazuje ostvareni prihod nautičkih luka po županijama 2013. godine.

Tablica 15. Ostvareni prihod luka nautičkog turizma bez PDV-a 2013. godine, u tisućama kuna

	2013. godina
Republika Hrvatska	686660
Iznajmljivanje veza	504746
Stalni	403887
Tranzitni	100859
Servisne usluge	48974
Ostali prihodi	132940
Primorsko-goranska županija	97724
Iznajmljivanje veza	72956
Stalni	62997
Tranzitni	9959
Servisne usluge	5299
Ostali prihodi	19469
Zadarska županija	143627
Iznajmljivanje veza	108410
Stalni	96565
Tranzitni	11845
Servisne usluge	9187
Ostali prihodi	26030
Šibensko-kninska županija	191807
Iznajmljivanje veza	121547
Stalni	100033
Tranzitni	21514
Servisne usluge	19276
Ostali prihodi	50984
Splitsko-dalmatinska županija	102730
Iznajmljivanje veza	81403
Stalni	50873
Tranzitni	30530
Servisne usluge	5708
Ostali prihodi	15619
Istarska županija	115846
Iznajmljivanje veza	94491
Stalni	80263
Tranzitni	14228
Servisne usluge	6409
Ostali prihodi	14946
Dubrovačko-neretvanska županija	34926
Iznajmljivanje veza	25939

Stalni	13156
Tranzitni	12783
Servisne usluge	3095
Ostali prihodi	5892

IZVOR: Državni zavod za statistiku: NAUTIČKI TURIZAM, Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2013., Zagreb, 2014. godine, www.dzs.hr (9. srpnja 2014.)

Prihod luka nautičkog turizma ostvaren u 2013. godini najveći je bio u Šibensko – kninskoj županiji i to 191 milijun kuna te je za 17,2% bio veći od prihoda ostvarenog 2012. godine. Nakon Šibensko – kninske slijedi Zadarska županija sa 143 milijuna kuna prihoda, a nakon nje Istarska županija sa 115 milijuna kuna prihoda. Naposljetku su tu još Splitsko – dalmatinska sa 102 milijuna kuna, Primorsko – goranska sa 97 milijuna kuna i Dubrovačko – neretvanska sa 34 milijuna kuna prihoda.

Prethodna opširna analiza potvrđuje činjenicu kako je nautički turizam jedna od najperspektivnijih grana gospodarstva u Republici Hrvatskoj. Razvoj ove grane turizma veoma je izražen u posljednjih desetak godina u kojima je on uspio značajno podignuti svoje poslovne rezultate. Ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju također mu nudi mnogo izazova i prilika za daljnji uspješan razvoj i iskorištenje mnogih prirodnih potencijala.

„Adriatic Croatia International Club“ ili skraćeno „ACI d.d.“ poslovni je sustav koji upravlja 21 marinom u Hrvatskoj te je također značajan pokazatelj trenutnog stanja nautičkog prometa u Republici Hrvatskoj. 2013. godine društvo je ostvarilo pozitivan bruto financijski rezultat u iznosu od 14181837 kuna, što je za 10,6 milijuna kuna ili 43% manje od rezultata ostvarenog 2012. godine. Ostvareni neto dobitak 2013. godine bio je 11345470 kuna što je za 8 milijuna kuna manje od ostvarenja prethodne 2012. godine. „ACI d.d.“ 2013. godine nije ostvario zacrtani plan kojim je neto dobit trebala biti 20023619 kuna³⁴.

Međutim, unatoč dosadašnjim značajnim rezultatima i razvojnim dostignućima u mnogim elementima, ali i u cjelini, nautički turizam u Hrvatskoj još uvijek nije dosegnuo željenu razinu kvalitete u skladu sa raspoloživom resursnom osnovom. Naprotiv, njegov daljnji neosmišljeni i nekontrolirani rast može postati ozbiljna prijetnja dugoročnom očuvanju njegove kvalitete. O daljnoj strategiji i budućim pravcima razvoja nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj biti će riječ u slijedećem potpoglavlju.

³⁴ www.aci.hr (11. srpnja 2014.)

3.3. STRATEGIJA I BUDUĆI PRAVCI RAZVOJA NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Nautički turizam kao proizvod velike globalne atraktivnosti u svijetu bilježi kontinuirano visoke stope rasta. Već prije je spomenuto kako Hrvatska sa svojim prirodnim potencijalima ima reputaciju iznimno poželjne nautičke turističke destinacije. Stalno rastući rezultati poslovanja najbolji su dokaz ove tvrdnje.

Pomoću tablice 16. biti će prikazane osnovne prednosti i nedostaci, kao i prilike i prijetnje budućeg razvoja nautičkog turizma u Hrvatskoj. Ova situacijska analiza poznata je pod nazivom „SWOT analiza“ koja ispituje i ocjenjuje unutarnje i vanjske čimbenike i okruženja u funkciji mogućeg razvoja određene pojave, u ovom slučaju nautičkog turizma u Hrvatskoj.

Tablica 16. SWOT analiza razvoja nautičkog turizma

PREDNOSTI	NEDOSTACI
<ul style="list-style-type: none"> a) prirodne ljepote i čisto more b) razvedena obala i brojni otoci c) povoljna klima d) prirodne atrakcije e) biološka raznolikost f) osobna sigurnost i sigurnost plovidbe g) geografski položaj h) tradicija u turističkoj djelatnosti i pomorstvu i) gostoljubivost i kvalificirani kadrovi j) nautička infrastruktura k) prostorne mogućnosti za izgradnju novih luka nautičkog turizma 	<ul style="list-style-type: none"> a) nedovoljan kapacitet luka nautičkog turizma b) nedostatak vezova za veće jahte c) sadržaj ponude u marinama i razina usluge d) razina tehničke usluge u marinama e) nedovoljna educiranost f) sadržaj ponude destinacije i kvaliteta usluga g) neusklađenost zakonskih propisa h) vrijednost za novac i) nepostojanje strategije razvoja nautičkog turizma
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> a) ulazak u Europsku uniju b) rast potražnje za vezovima c) trendovi u turizmu d) otvaranje novih tržišta e) daljnje unaprijeđenje prometne dostupnosti f) donošenje razvojne strategije nautičkog turizma g) očekivana stabilnost u regiji h) razvoj domaće male brodogradnje i) razvoj ekoturizma j) porast kvalitete ostale turističke ponude k) strana ulaganja 	<ul style="list-style-type: none"> a) nekontrolirani razvoj nautičkog turizma zbog nepostojanja strategije b) sukobi s drugim korisnicima resursa c) zagađenje okoliša d) preizgrađenost obale e) nedovoljno razvijena svijest o potrebi zaštite okoliša i očuvanja bioraznolikosti f) neodgovarajuća zakonska, planska i ostala regulativa g) politička nestabilnost regije h) neodgovarajuća privatizacija

IZVOR: Hrvatski hidrografski institut: STUDIJA RAZVOJA NAUTIČKOG TURIZMA REPUBLIKE HRVATSKE, studeni, 2006. godine, www.mppi.hr (10. srpnja 2014.)

Prepoznavanje prirodnih resursa jedna je od glavnih prednosti ove analize i jedan od glavnih faktora atraktivnosti destinacija nautičkog turizma Hrvatske. Iz tog razloga javlja se zabrinutost za njihovo očuvanje iz čega proizlazi i jedna od najvećih prijetnji razvoju nautičkog turizma, a to je gubitak atraktivnosti zbog mogućeg zagađenja okoliša i preizgrađenosti obale. Upravo zato je primarna smjernica u razvoju nautičkog turizma očuvanje okoliša. Očuvanje okoliša u nautičkom turizmu podrazumijeva rješavanje pitanja zbrinjavanja otpadnih voda i otpada u marinama, zbrinjavanje otpada s brodova na sidrištima u prirodnim uvalama te nekontrolirane gradnje novih vezova³⁵.

Nadalje, jačanje konkurentske pozicije nautičkog turizma u Hrvatskoj može se ostvariti daljnjim unapređenjem sigurnosti koja je prepoznata kao još jedna od smjernica kojoj se u razvoju nautičkog turizma treba pridati veliki značaj. Također, izgradnja novih autocesta prema moru, velika propusna moć te kvaliteta prometne usluge velika su prednost, a i prilika za poboljšanje prometne dostupnosti hrvatskog priobalnog područja. Ona bi tako imala pozitivan učinak na učestalije dolaske nautičara i izvan glavnog sezonskog razdoblja.

Postojeća nautička infrastruktura također je jedna od prednosti daljnjeg razvoja nautičkog turizma u Hrvatskoj, kao i stupanj razvijenosti druge turističke ponude. No, sadržaj ponude i razina usluga u marinama jedan je od većih nedostataka postojećeg stanja razvijenosti koje je potrebno ukloniti kako bi se budući razvoj barem približio željenim ciljevima. Veliki nedostaci i prijetnje ipak proizlaze iz neodgovarajućeg zakonodavstva te administracije. Kontradiktorni zakoni koji određuju poslovanje u marinama, nedefinirani položaj marina u nautičkom turizmu, neujednačene definicije pojmova te neodgovarajuće praćenje učinaka nautičkog turizma usporava i koči njegov razvoj³⁶.

Ipak, najveći prepoznati nedostatak ove „SWOT analize“ zasigurno je nedovoljan broj vezova za nautičare. Potražnja u nautičkom turizmu u Hrvatskoj veća je od ponude pa bi se strategija daljnjeg razvoja trebala oslanjati na poboljšanje prostornih mogućnosti za izgradnju novih luka i povećanje postojećih kapaciteta. Polazna osnova razvoja nautičkog turizma stoga je vidljiva u prostorno – planskim osnovama i određenjima. Prostornim planovima županija Republike Hrvatske predviđeno je u razdoblju od 2007. do 2015. godine proširenje postojećih i izgradnja novih prihvatnih kapaciteta na oko 300 potencijalnih lokacija. Planirana je izgradnja novog ukupnog kapaciteta od 33655 mjesta

---

³⁵ Hrvatski hidrografski institut: *STUDIJA RAZVOJA NAUČKOG TURIZMA REPUBLIKE HRVATSKE*, studeni, 2006. godine, www.mppi.hr (10. srpnja 2014.)

³⁶ *Ibid.* (10. srpnja 2014.)

od čega je vezova na moru 25755, a na kopnu 7900. Izgradnjom novoplaniranih kapaciteta uz pribrojene postojeće, ukupan kapacitet za nautički turizam do 2015. godine iznosio bi 54675 mjesta, od toga bi 41589 vezova bilo na moru, a 13086 vezova bi bilo na kopnu³⁷.

Spominjući posebno županije, najveći planirani rast ukupnih kapaciteta redom imaju Istarska, Splitsko – dalmatinska, Primorsko – goranska, Šibensko – kninska te Zadarska županija. Istarska županija ima plan najintenzivnijeg razvoja i rast ukupnih kapaciteta od 309, 52% u razdoblju od 2007. do 2015. godine. Do te godine bi imala i najveći udio u ukupnom kapacitetu od 34,25%. S obzirom na trend potražnje za vezovima, u svim županijama planira se intenzivna izgradnja.

U razdoblju od 2007. do 2015. godine planirano je povećanje prihvatnih kapaciteta u kategoriji luka nautičkog turizma za smještaj dodatnih 15000 plovila. Od tog povećanog kapaciteta planirano je da 500 vezova u moru bude više izgradnjom novih i proširenjem postojećih marina, a da drugih 500 vezova u moru bude više obnovom postojećih luka i lučica. Posljednjih 500 vezova planirano je proširenjem i novom izgradnjom na kopnu.

Na temelju ove prognoze koja je obuhvatila razdoblje od 2007. do 2015. godine moguće je utvrditi određene strateške ciljeve pomoću kojih bi se plan povećanog razvoja i poboljšanja ponude i kvalitete nautičkog turizma ostvario do 2019. godine. Kao jedan od bitnijih strateških ciljeva nameće se održivo korištenje i upravljanje resursima, a on obuhvaća³⁸:

- 1) zaštitu okoliša i prirodnih i kulturnih vrijednosti otoka i priobalja,
- 2) izradu modela koji će produžiti sezonu korištenja resursa u nautičkom turizmu,
- 3) povećanje opće razine opremljenosti komunalne i druge infrastrukture u priobalju i na otocima,
- 4) proširenje ukupnih kapaciteta luka nautičkog turizma i luka otvorenih za javni promet te planiranje izgradnje novih luka nautičkog turizma do 2018. godine,
- 5) kontinuirano povećanje razine usluga u nautičkom turizmu i organiziranje manifestacija koje doprinose njegovoj promidžbi,
- 6) izradu kreativnih programa za turiste nautičare.

Nadalje, drugi strateški cilj je revidiranje prostorno – planskih dokumenata za realizaciju scenarija umjerene izgradnje novih prihvatnih kapaciteta. To podrazumijeva

---

³⁷ Ibid. (10. srpnja 2014.)

³⁸ Ibid. (10. srpnja 2014.)

donošenje odgovarajućih dokumenata prostornog uređenja za planiranu izgradnju uvažavajući instrumente zaštite okoliša, posebice stratešku procjenu utjecaja na okoliš. Slijedeći strateški cilj obuhvaća povećanje prihvatnih kapaciteta sanacijom, rekonstrukcijom i revitalizacijom postojećih luka. To se namjerava ostvariti usmjeravanjem investicija nautičkog turizma u smislu proširenja postojećih luka otvorenih za javni promet radi prihvata nautičkih plovih objekata, posebice velikih i mega jahti.

Kao slijedeći cilj predstavljena je uspostava sustava nadzora i upravljanja pomorskom plovidbom. Mjere za ostvarivanje ovog cilja jesu stalno unapređivanje svih elemenata sustava sigurnosti plovidbe na moru u svrhu stvaranja što boljih uvjeta za sigurnu plovidbu i zaštitu morskog okoliša od nezgoda i opasnosti koje prijete s brodova, jahti i brodica. Slijedeća mjera je informatičko umrežavanje u sustav upravljanja pomorskim prometom svih subjekata i sudionika nautičkog turizma te unapređivanje mjera za zaštitu i spašavanje nautičara³⁹.

Opremanje i nadzor plovih objekata i luka nautičkog turizma uređajima i opremom za zaštitu mora od onečišćenja te uspostava integralnog upravljanja sustavom nautičkog turizma također su dijelovi strategije za razvoj nautičkog turizma. Ipak, kao najvažniji cilj ove strategije koji rješava probleme zakonodavstva i administracije jest onaj kojim se nastoji pojednostaviti administrativna procedura i uskladiti zakonodavstvo. To se nastoji postići modelom kontrole složenih administrativnih procedura i primjerenosti zakonske regulative u nautičkom turizmu, primjenom propisa i njihovom evaluacijom u odnosu na carinske i druge propise vezane za boravak nautičara te primjenom modela javnog – privatnog partnerstva⁴⁰.

Kako bi se razvio, nautički turizam treba poticati razvoj nautičkih djelatnosti. Povećanjem proizvodnje plovih objekata za nautički turizam u hrvatskim brodogradilištima te poticanjem razvitka postojećih i izgradnjom novih remontnih i servisnih centara nastoji se nautički turizam u Hrvatskoj dovesti na višu stepenicu koja bi turistima nautičarima osim prirodnih resursa nudila i tehničke pogodnosti za opremanje i servisiranje ili izgradnju novih jahti i brodica. Tako bi se potaknulo i zapošljavanje lokalnog stanovništva u djelatnostima nautičkog turizma što bi naposljetku imalo pozitivan utjecaj na razvoj turističko – nautičke destinacije.

Zaključno, uz jačanje konkurentnosti svih subjekata nautičkog turizma, primjenu novih tehnologija i ekoloških standarda te uspostavu sustava kontinuiranog obrazovanja

---

³⁹ Ibid. (10. srpnja 2014.)

⁴⁰ Ibid. (10. srpnja 2014.)

sudionika u nautičkom turizmu, do 2019. godine nautički turizam u Hrvatskoj bio bi jedan od najkonkurentnijih ne samo na području Mediterana već i u svijetu.

Ispunjenjem svih nabrojanih strateških ciljeva prognoze upućuju kako bi projicirana stopa rasta BDP-a u Hrvatskoj za razdoblje od 2007. do 2018. godine bila 5%, a stopa rasta nautičkog turizma 9,8%. Sukladno toj projekciji, ukupan BDP Hrvatske 2018. godine dosegnuo bi oko 500 milijardi kuna, a ukupan prihod od nautičkog turizma oko 15 milijardi kuna. 2007. godine udio prihoda od nautičkog turizma iznosio je 1,6%, a za 2018. godinu planiran je udio od 1,9%⁴¹.

---

⁴¹ Ibid. (10. srpnja 2014.)

4. UTJECAJ NAUTIČKOG TURIZMA NA RAZVOJ DESTINACIJE

Nautički turizam pridonosi općem razvoju gospodarstva zemlje, a taj utjecaj vidljiv je kroz dvije osnovne karakteristike. Prvo, razvojem nautičkog turizma iznad stope općeg gospodarskog rasta, posredno se utječe na korekciju stope općeg gospodarskog rasta zemlje. U tom slučaju nautički turizam povlači gospodarski razvoj i potiče njegov brži rast.

Drugo, nautički turizam utječe na brži razvoj postojećih djelatnosti zemlje i destinacije te potiče razvoj novih djelatnosti koje su s njim povezane. Tako se zapošljava veliki broj stanovnika koji rade u različitim djelatnostima čije je svrha posredno ili neposredno zadovoljenje potreba nautičara⁴². U ovom dijelu rada razvoj nautičkog turizma biti će promatran kroz njegov pozitivan utjecaj na opći gospodarski i društveni razvoj neke destinacije.

---

⁴² Luković, T., Gržetić, Z.: op. cit., p. 67.

4.1. OPĆENITO O DESTINACIJI

Kako bi neka lokacija postala nautičko – turistička destinacija mora, prije svega imati određene predispozicije i temelje koji bi joj to i omogućili. Kako bi se što bolje razumjelo kada određena lokacija postaje turistička destinacija, potrebno je definirati pojam turističke destinacije.

Pojam destinacija ima vrlo kompleksno značenje. Pod tim pojmom podrazumijeva se manje ili više zaokružena geografska cjelina koja usto raspolaže atraktivnim i receptivnim faktorima, odnosno prirodnim, društvenim, kulturnim i prometnim faktorima te određenim prostorima za smještaj, odmor i rekreaciju kao zabavu turista, što naposljetku predstavlja zaokruženu turističku ponudu⁴³. Pojmom turistička destinacija također se označava funkcionalno turističko područje koje je opsegom veće od turističkog mjesta. Ovaj pojam javlja se na više razina, pa tako može biti osnovna turistička destinacija ili destinacija višeg reda na vrhu sa kontinent destinacijom⁴⁴. Funkcionalno okruženje turističkih mjesta koji čine destinaciju, ne može se dijeliti te se njihov utjecajni prostor mijenja s obzirom na promjene utjecajnih moći istih turističkih mjesta.

Kako bi određena destinacija bila konkurentna na globalnom turističkom tržištu mora biti inovativna te kontinuirano tražiti nove izvore komparativnih prednosti. Te konkurentne prednosti odnosno atraktivnosti mogu, u vidu novih turističkih proizvoda i usluga, turističkoj destinaciji osigurati stabilan i dugoročno održiv turistički rast i razvoj i na taj način učvrstiti ili poboljšati njezinu tržišnu poziciju. Turističke atraktivnosti određene destinacije mogu se podijeliti na⁴⁵:

- 1) reljefne karakteristike i klimu,
- 2) povijest i kulturu,
- 3) tržišne veze,
- 4) ponudu aktivnosti u destinaciji,
- 5) događanja i manifestacije,
- 6) zabavu,
- 7) turističku suprastrukturu.

---

⁴³ Garača, V.: POJAM TURISTIČKE DESTINACIJE I NJEN RAZVOJ, www.turizmologija.com (3. rujna 2014.)

⁴⁴ www.pannoniatourism.hu (3. rujna 2014.)

⁴⁵ Krešić, D.: FAKTORI ATRAKTIVNOSTI TURISTIČKIH DESTINACIJA U FUNKCIJI KONKURENTNOSTI, *Acta turistica*, Vol 19, No 1, 2007., p. 50.

Ovi faktori atraktivnosti imaju određene zajedničke elemente bez obzira o kojoj se destinaciji radi i koji je glavni tip turističkog proizvoda koji određena destinacija nudi. Ta obilježja su⁴⁶:

- a) destinacija mora posjedovati određena obilježja koja su zanimljiva potencijalnim turistima,
- b) skupine obilježja koja su zanimljiva turistima, a koja su po svojoj prirodi srodna nazivaju se faktori atraktivnosti turističke destinacije,
- c) postojanje i definiranje faktora atraktivnosti predstavlja preduvjet za odvijanje organizirane turističke djelatnosti na nekom prostoru tj. destinaciji,
- d) atrakcije po svojim obilježjima i privlačnom intenzitetu mogu biti značajno različite od destinacije do destinacije,
- e) od prirode i intenziteta faktora atraktivnosti u najvećoj mjeri zavisi i smjer i intenzitet razvoja turizma u nekoj destinaciji.

Turistička destinacija razvija se na određenom prostoru i u određeno vrijeme i posredno ili neposredno utječe na razvoj tog prostora. Taj utjecaj može biti fizički preko različitih objekata turističke infrastrukture i suprastrukture te prisustva većeg broja turista, a može biti i funkcionalni kad destinacija pored svih ostalih dobiva i turističku funkciju. Međutim, razvoj turizma na destinaciju može imati i psihološki utjecaj na prostor, odnosno ljude u tom prostoru. Tako se mijenja svijest lokalnog stanovništva o turistima i turizmu uopće.

Zaključno, razvoj određene turističke destinacije je dugotrajan proces te se odvija paralelno sa razvojem turizma u određenoj destinaciji. Turistička je destinacija u posljednje vrijeme došla u središte interesa zbog intenziviranja konkurencije na međunarodnom turističkom tržištu. U tako dinamičnom tržištu najviše se pažnje posvećuje upravo konkurentnosti destinacije, odnosno faktorima koji je determiniraju⁴⁷.

---

⁴⁶ Ibid., p. 52.

⁴⁷ Ibid., p. 53.

4.2. IZBOR LOKACIJE I SADRŽAJA LUKE NAUTIČKOG TURIZMA

Luke nautičkog turizma dio su ukupne turističke ponude. Za odabir lokacije ali i sadržaja nautičke luke potrebno je analizirati i definirati kriterije i potkriterije te utvrditi njihove vrijednosti.

Problem odabira lokacije i sadržaja nautičke luke biti će prikazan na način da su sustavno analizirani svi činitelji lokacije te svi sadržajni činitelji. U uspostavljanju sustava nautičkog turizma u Hrvatskoj osnovni cilj je očuvanje i unapređenje stanja svih prirodno atraktivnih lokaliteta kako bi njihova vrijednost ostala i dalje privlačna. Kako bi se taj cilj ispunio potrebno je⁴⁸:

- a) vrijedne prirodne ambijente osposobiti za posjećivanje plovilima, a ne za trajni privez plovila,
- b) za gradnju luka koristiti prirodno manje i vrijedne prostore,
- c) utvrditi optimalni kapacitet postojećih luka,
- d) obogatiti opremu i ponudu postojećih luka te ostalih luka i lučica višom kvalitetom i proširenjem ponude,
- e) značajnije uključiti kopnene površine za smještaj manjih plovila, a morske površine prepustiti za vez većih plovila,
- f) uskladiti s europskim normama uz uvažavanje posebnosti hrvatske obale.

Ovi postavljeni ciljevi se zatim mogu grupirati u nekoliko temeljnih kvalitativnih odrednica razvoja⁴⁹:

- a) gospodarski – sustavna valorizacija nautičkih potencijala na načelima održivog razvoja te poticanje i podizanje nautičke ponude na višu razinu,
- b) socijalni – povećanje standarda stanovništva u priobalnom području uz uvažavanje načela organizacije prostora i potreba ljudi koji žive i rade na prostoru nautičke destinacije,
- c) ekološki – održivi razvoj nautičkog turizma:
  - destinaciju nautičkog turizma potrebno je racionalno koristiti i zaštititi u svim elementima i fazama korištenja,

---

⁴⁸ Luković, T., Gržetić, Z.: op. cit., p. 273.

⁴⁹ Ibid., p. 273.

- utvrditi najmanje moguće negativne utjecaje na okoliš,
- međudnos pojedinih središta u prostoru temeljiti na suradnji i konkurenciji,
- organizaciju nautičkog prostora provoditi po načelu otvorenosti i integracije što se očituje u svim elementima organizacije
- razvoj nautičkog turizma poticati kroz gradnju luka nautičkog turizma, pri čemu je potrebno opseg i dinamiku proizvodnih i potrošnih aktivnosti dugoročno uskladiti s opsegom i dinamikom procesa koji se odvijaju u morskom i obalnom okolišu.

Primjena načela održivog razvoja pri planiranju prostornog smještaja luka nautičkog turizma ogleda se u potrebi da se razumiju snaga i vrijednosti utjecaja činitelja na okoliš i životnu okolinu. Lokalna samouprava zadužena je da usmjeri pozornost na regionalne aspekte razvoja i koordinaciju različitih interesa mnogobrojnih subjekata i vlasnika, posebice na zaštitu okoliša, izgradnju krupne infrastrukture i drugih sadržaja koji pridonose boljoj kvaliteti nautičke ponude.

Kako bi se definirali i vrednovali kriteriji za izbor lokacije i sadržaja nautičke luke prvo je potrebno utvrditi eliminacijske i ekološke kriterije lokacija nepogodnih za izgradnju ili povećanje kapaciteta nautičkih luka. Pritom, analiza pojedine lokacije obuhvaća prethodno eliminacijske potkriterije kojima se pojedina manja lokacija prihvaća ili odbacuje kao jedna od mogućnosti u daljnjem višekriterijskom postupku. Kriteriji za procjenu ekološke vrijednosti i procjenu osjetljivosti područja jesu biološka i krajobrazna raznolikost, prirodna očuvanost, važnost za ključne životne aktivnosti, osjetljivost na antropogene utjecaje, zakonski zaštićena područja te djelatnosti koje nisu kompatibilne nautičkom turizmu⁵⁰. Prioritet ekološke zaštite moraju imati lokacije u zaštićenim dijelovima prirode za koje se utvrđuje poseban način posjećivanja i korištenja. Može se zaključiti kako se izbor lokacije nautičkog turizma temelji na izboru lokacije koja ispunjava slijedeće kriterije⁵¹:

- 1) manjak kapaciteta u širem prostoru,
- 2) mogućnost ostvarenja više kvalitete usluge i gospodarskog učinka s manjim ulaganjima i zadiranjima u prostor,
- 3) dostupnost suvremenih oblika prometa,

---

⁵⁰ Ibid., p 275.

⁵¹ Ibid., p. 276.

- 4) lokacije s mogućim cjelogodišnjim korištenjem,
- 5) opremljenost uređajima za prihvat otpada.

Pri vrednovanju potencijalnih lokacija nautičke luke važno je prvo usuglasiti potrebnu maritimnu sigurnost luke s uravnoteženom zaštitom prirodnog ambijenta. To su važni parametri vrednovanja lokacije. Za početak, za ostvarivanje sigurnosti plovila i nautičkih luka treba udovoljiti preduvjete zaštite od valova i vjetra te fizičke zaštite plovila i opreme luke. Nadalje, luka mora udovoljiti i preduvjete za sigurnost nautičara, a to su zaštita od nevremena te uspostavljanje službe pomoći u nevolji.

Potrebno je očuvati i prirodne vrijednosti, stoga preduvjeti koji moraju biti zadovoljeni uključuju uspješnu zaštitu, uređenje i očuvanje ambijenta, uklopljenost u ambijent te opremljenost uređajima za prihvat otpada s plovila. Opremljenost infrastrukturom ocjenjuje se minimalnim sadržajima sanitarnih prostorija, priključka na pitku vodu, uređaja za prihvat i evakuaciju krutog i tekućeg otpada, priključka na električne instalacije te sustava telekomunikacija. Udovoljavanje osnovnim zahtjevima ocjenjuje se mogućnostima i kvalitetom ponude trgovina prehrambenih artikala i opreme, popravka plovila i opreme, restorana i „kafića“, usluga „skippera“, nautičarskih informacija, turističkih informacija i usluga, zdravstvenih usluga te bankarskih usluga. Također, dodatna ponuda nautičarima ocjenjuje se mogućnošću korištenja „yacht kluba“, terena za sport i rekreaciju, opreme za sport i rekreaciju i zabavnih programa⁵². Ipak, među najvažnijim činiteljima koji ostavljaju neizbrisiv trag i trajan dojam o destinaciji su gostoljubivost i ljubaznost lokalnog stanovništva i službi te stručna osposobljenost svih koji pružaju bilo kakve nautičarske usluge.

Zadane parametre većinom ispunjavaju lokacije u gradovima i izgrađenim cjelinama u kojima se za nautičke luke može ostvariti zajedničko korištenje i dogradnja postojeće infrastrukture, opskrbe i usluga te postići učinkovita zaštita nautičara i plovila. Pri tome je veće luke pogodno smjestiti uz veće gradove kako bi bile sposobne nautičarima ponuditi sve potrebne usluge i svojim sadržajima produžiti sezonu korištenja plovila i lučkih sadržaja. Tako su lokacije velikih marina opravdane uz gradove Pulu, Rijeku, Zadar, Šibenik, Split ili Dubrovnik. Uz manja naselja pogodno je smjestiti manje nautičke luke s osnovnim uslugama i sadržajima. Stoga kapacitet manjih luka i akvatorija treba podrediti prihvatnim mogućnostima infrastrukturne opremljenosti i opremljenosti za pružanje kvalitetnih usluga.

---

⁵² Ibid., p. 278.

4.3. RAZVOJ DESTINACIJE UZ UTJECAJ NAUTIČKOG TURIZMA

Nautički turizam ubraja se među najpropulzivniju vrstu turizma koja ima obilježje rekreacije. Ono što njega razlikuje od ostalih oblika turizma jest velika pokretljivost turista nautičara koji svoje mjesto boravka mijenjaju često, a nerijetko i svakodnevno. Nautički turizam predstavlja poprilično novu socio – ekonomsku pojavu čija prava budućnost tek dolazi. On svojim višestrukim učincima uistinu pridonosi bogatijoj i svestranijoj kvaliteti života, urbanizaciji i uređenju površina te ostvaruje i niz drugih učinaka. Razvijajući svoje usluge, nautička luka tako uvjetuje i razvoj destinacije kojoj gravitira. Isto tako, razvijeno zaleđe nautičke luke pridonosi i pozitivnom razvoju same luke⁵³.

Potrošnja nautičara, posebice onih inozemnih stvara brojne neposredne i posredne učinke za pojedine gospodarske subjekte, destinaciju i gospodarstvo zemlje u cjelini. Marine kao kompleksni objekti u kojima se nudi čitav niz usluga, vrlo često ostvaruju veću stopu profitabilnosti uloženog kapitala u njihovu izgradnju od onog uloženog u razne druge vrste turizma. Također, tu si i građevinari, brodograditelji i ostali sudionici koji imaju posredne učinke od prodaje svojih usluga ili proizvoda putem ugostiteljskih i trgovačkih usluga nautičarima.

Kada se nautički turizam promatra sa društvenog stajališta, on svoj doprinos daje prijenosom raznih informacija, znanja, kulture i načina života, što također neposredno može utjecati na socijalni razvoj destinacije i okruženja u kojem se nalazi. Njegov utjecaj na opći razvoj neke destinacije u društvenom smislu odražava se posebno u interesu, a zatim i naobrazbi mladih ljudi. Taj činitelj društvenog, a potom i gospodarskog razvoja zaista je nemjerljiv i velik. Nautički turizam utječe i na zaposlenost, a to posebno dolazi do izražaja u današnje vrijeme kada se uvođenjem moderne tehnologije smanjuje potreba za radnom snagom u industriji.

Ono najbitnije, kada je riječ o utjecaju nautičkog turizma na razvoj gospodarstva destinacije i zemlje u cjelini, je njegov, u ovom radu već prije spomenut, multiplikativni učinak. On podrazumijeva da se sredstva nautičke potrošnje ne zadržavaju u mjestima potrošnje već nastavljaju svoje kretanje i time dalje utječu na gospodarska zbivanja⁵⁴. Finacijska sredstva kruže kroz gospodarstvo prelijevajući se iz grane u granu i stvarajući sve veće ekonomske učinke.

---

⁵³ Jugović, A., Zubak, A., Kovačić, M.: NAUTIČKI TURIZAM U REPUBLICI HRVATSKOJ U FUNKCIJI RAZVOJA DESTINACIJE, pomorski zbornik, vol. 47-48, 2014. godine, p. 65.

⁵⁴ Favro S., Kovačić M., op. cit., p. 161.

Gospodarski razvoj određene destinacije tako uvjetuje stvaranje slobodnih financijskih sredstava za kupnju plovila i slobodnog vremena za plovidbu što je temeljna pretpostavka za nastanak nautičke potražnje. Luke nautičkog turizma, kada se osnivaju na destinacijama koje su relativno loše razvijene, tada preuzimaju ulogu pokretača lokalnog razvoja. Na takvim destinacijama luke razvijaju svoje proizvode i usluge do najvišeg stupnja kvalitete.

S druge strane, time dolazi do povećanja industrijalizacije, urbanizacije i zagađenja životne okoline pa je na razvoj nautičkog turizma i destinacije istovremeno, potrebno djelovati sa aspekta održivog razvoja. Nautički turizam trenutno doživljava nevjerojatan uspon i zato se njegov razvoj mora planirati sustavno i u skladu s kriterijima održivog razvoja. Kriteriji održivog razvoja podrazumijevaju razvoj temeljen na simbiozi ekoloških, ekonomskih, društvenih i sociokulturnih čimbenika.

Čimbenici održivog razvoja nautičkog turizma na strani potražnje jesu oni koji utječu na održivi razvoj turizma općenito, te posebni čimbenici. Oni posebni se mogu podijeliti na one koji su proizvod⁵⁵:

- 1) stupnja razvoja gospodarstva destinacije,
- 2) društva u širem smislu,
- 3) stupnja razvoja turizma.

Kada se govori o nautičkoj ponudi, činitelji održivog razvoja jesu⁵⁶:

- 1) prirodni uvjeti,
- 2) ponuda prihvatnih, rekreacijskih i drugih sadržaja i usluga.

Spominjući koncepciju održivog razvoja, podrazumijeva se da se ona temelji na zadovoljenju potreba sadašnjih, ali i budućih generacija. Stoga su ključni čimbenik održivog razvoja u turizmu ljudi, u različitim ulogama i aktivnostima kojima izravno ili neizravno utječu na održivost. Te uloge i aktivnosti obuhvaćaju ljude u kontekstu turista, zaposlenika, poduzeća koji su u okviru osnovnih, ali i povezanih djelatnosti u turizmu, javnih službi te lokalnog stanovništva. Razvijati nautički turizam i bilo koju drugu granu turizma na održivi način ili uz kriterije održivog razvoja, znači osigurati kontinuitet koristi

---

⁵⁵ Vidučić, V., Pašalić, Ž., Munitić, A., Zelenika, R., Šimunić, S.: op.cit., p. 170.

⁵⁶ Ibid., p. 171.

lokalnom stanovništvu i destinaciji u ekonomskom i socijalnom okruženju te fizičkom okolišu.

4.4. MJERE ZA DALJNI USPJEŠAN RAZVOJ NAUTIČKOG TURIZMA U FUNKCIJI RAZVOJA DESTINACIJE

Nautički turizam je u hrvatskim uvjetima ispuno četiri osnovna kriterija selektivne turističke vrste. To podrazumijeva da on ima svoju tržišnu prepoznatljivost, troškovnu dominantnost u strukturi troškova nautičara, dodatnu potražnju nautičara koja se izdvaja iz klasičnog turizma, a realizira se kroz dodatnu ponudu nautičkog turizma te je statistički dovoljno masovan da bi bio statistički značajan.

Zbog porasta broja sudionika, tržište nautičkog turizma je u ubrzanom porastu, mijenja se struktura tržišta te se javlja i porast ukupnog broja plovila. Kao posljedica rasta nautičkog turizma javlja se i velika konkurencija, dolazi do nedostatka odgovarajućih vezova te se javljaju nova ciljana tržišta koja otvaraju vrata brojnim investitorima vodeći do izuzetnih tržišnih prilika. Kako bi se one ostvarile potrebno je provesti adekvatno strateško planiranje nautičkog turizma i time omogućiti⁵⁷:

1. ocjenu trenutnog stanja nautičkog turizma,
2. određivanje smjera razvoja nautičkog turizma u budućnosti,
3. način kako stići do definiranog stanja i ciljeva.

Dva osnovna razloga tog strateškog planiranja jesu ograničenost resursa te neizvjesnost okoline na njegovom tržištu. Osnovni prijedlog mjere za razvoj nautičkog turizma je ta da on bude po mjeri čovjeka, odnosno nautičara koji mora poštovati prirodu i okolinu te tako doprinositi razvitku lokalnog i nacionalnog gospodarstva. Isto tako, turizam mora raditi na dobrobit građana kroz porast zaposlenosti i standarda. Mora štiti kulturnu baštinu, jednako kao i prirodnu te tako kvantitativno i kvalitativno povećavati razinu usluge.

Mjera koja će posebno utjecati na razvoj destinacije je ta da je itekako potrebno uskladiti razvoj nautičkog turizma sa razvojem njegove destinacije. Njihova međusobna

---

⁵⁷ Jugović, A., Zubak, A., Kovačić, M.: op. cit., p. 69.

usklađenost će pridonijeti bržem i uspješnijem razvoju te višoj kvaliteti usluga potrebnih za zadovoljenje potreba potrošača.

Ipak, kao osnovni cilj razvoja nautičkog turizma nameće se održivo korištenje i upravljanje resursima te razvitak destinacije kao temelj za daljnji razvitak samog nautičkog turizma. To uostalom podrazumijeva prostor i okoliš, nautičku i ostalu infrastrukturu te usluge. Kako bi se cilj ostvario važno je povećati prihvatne kapacitete rekonstrukcijom ili sanacijom postojećih luka, uspostaviti sustav nadzora i upravljanja pomorskom plovidbom, opremiti i nadzirati plovila i luke uređajima i opremom za zaštitu mora od onečišćenja, povećati proizvodnju plovila nautičkog turizma u brodogradilištima, poticati razvoj postojećih i izgradnju novih servisnih i remontnih centara, jačati konkurentnost svih subjekata nautičkog turizma, primjeniti nove tehnologije i ekološke standarde te naposljetku, uspostaviti kontinuirano obrazovanje sudionika u ovoj grani turizma⁵⁸.

Zaključno, u razvoju nautičkog turizma u Hrvatskoj u svrhu razvoja gravitirajuće destinacije potrebno je slijediti dva pravca. Oni podrazumijevaju maksimalno iskorištenje kapaciteta za vezove u već postojećim lučicama i lukama i izgradnju kvalitetne infrastrukture za nautičare u marinama i lukama te zabavnih sadržaja u njihovoj blizini koje bi potakle razvoj destinacije. Razvoj te destinacije, ali i nautičkog turizma mora biti u granicama ekološke, ekonomske te društvene održivosti.

---

⁵⁸ Ibid., p. 70.

5. ZAKLJUČAK

Nautički turizam važan je čimbenik u razvoju pomorskog i gospodarskog sustava Republike Hrvatske. Iako se on u posljednjih desetak godina posebno istaknuo svojim razvojem, vidljivo je kako su njegovi rezultati znatno niži u odnosu na njegove mogućnosti. Ostvarivanje materijalne dobiti još uvijek nije razmjerno njegovim potencijalima pa se vrhunac njegova razvoja u Republici Hrvatskoj još uvijek očekuje.

Razlog njegovog neadekvatnog razvitka jesu siromašna ponuda i nekonkurentne cijene nautičko – turističkih usluga, nedostatak suvremene tehnologije pri izradi plovila i opreme namijenjene nautičkom turizmu, komplicirani administrativni procesi, zapostavljenost nautičkog turizma u unutrašnjim vodama i naposljetku, nedovoljan broj vezova za plovila u marinama.

U Republici Hrvatskoj postoji 106 luka nautičkog turizma, od toga je 67 marina i 39 ostalih luka nautičkog turizma. Ukupna površina akvatorija jest 3278064 m², a broj vezova iznosi 16940. Najviše luka nautičkog turizma, čak 32 ima Primorsko – goranska županija, a nakon nje sa 23 luke nalazi se Zadarska županija. Slijede Splitsko – dalmatinska, Šibensko – kninska i Istarska te Dubrovačko – neretvanska županija. Kada se govori o vrsti nautičke luke, najviše je marina, i to marina II. kategorije kojih ima 24, a najmanje nerazvrstanih luka nautičkog turizma, samo 4.

Ipak, ono što najviše karakterizira nautički turizam u Hrvatskoj je vjernost i odanost turista nautičara. Svaki drugi nautičar je već 6 ili više puta plovio u Hrvatskoj, a tri četvrtine ih je hrvatskim dijelom Jadrana plovilo više od tri puta. Razvoju nautičkog turizma uvelike su pridonijeli svojom potrošnjom. U 2012. godini prosječni izdaci nautičara u Hrvatskoj iznosili su 1267 eura po osobi dok su tijekom plovidbe/putovanja trošili prosječno 100 eura na dan po osobi.

Potrošnja nautičara, posebice onih inozemnih stvara brojne neposredne i posredne učinke za pojedine gospodarske subjekte, destinaciju i gospodarstvo zemlje u cjelini. Marine kao kompleksni objekti kojima se nudi čitav niz usluga, vrlo često ostvaruju veću stopu profitabilnosti uloženog kapitala u njihovu izgradnju od onog uloženog u druge vrste turizma. Tu se ubrajaju još i građevinari, brodograditelji i ostali sudionici koji imaju razne posredne učinke od prodaje svojih usluga ili proizvoda putem ugostiteljskih i trgovačkih usluga nautičarima.

Tome u prilog govori činjenica kako tijekom boravka u marini ili luci i destinaciji nautičari najčešće odlaze u kupnju, restorane te slastičarne i „kafiće“. U većoj mjeri odlaze i na izlete na obali i otocima i šetnje po prirodi te posjećuju lokalne zabave i razgledavaju znamenitosti. U nešto manjoj mjeri bave se raznim sportsko – rekreacijskim aktivnostima na moru i kopnu. Ipak, za razliku od turista smještenih u objektima na kopnu, češće odlaze u kupnju, na ronjenje i u ribolov. Stoga je očito kako razvoj nautičkog turizma utječe na ekonomsku i društvenu strukturu destinacije, te da destinacija mora imati dobro osmišljen razvojni plan kako bi se postavili dobri temelji za daljnji razvoj nautičkog turizma.

Mjera koja će posebno utjecati na razvoj destinacije je ta da je itekako potrebno uskladiti razvoj nautičkog turizma sa razvojem njegove destinacije. Njihova međusobna usklađenost će pridonijeti bržem i uspješnijem razvoju te višoj kvaliteti usluga potrebnih za zadovoljenje potreba potrošača.

Analiza i ocjena stanja nautičkog turizma u ovome radu potvrdila je činjenicu da je za njegov daljnji razvitak potrebna gradnja novih vezova u marinama te je dala odgovor na pitanje koliko i kakvi vezovi su potrebni u Hrvatskoj, a da istovremeno ne dođe do zasićenosti turističkog prostora. Uzevši to u obzir, buduća prognoza razvoja nautičkog turizma ističe njegov daljnji konstantni rast definiranjem strategije razvoja te repozicioniranjem i restrukturiranjem hrvatskih marina u skladu trenutnih tržišnih trendova nautičkih usluga.

Zaključno, bitno je spomenuti da nautički turizam u Hrvatskoj ima još puno neiskorištenih potencijala. Kreiranje njegovog razvoja i njegov utjecaj na destinaciju predstavlja za planere veliki izazov na razini sustava, ali i odgovornost prema cijeloj društvenoj zajednici. Stoga se strateški razvoj nameće kao jedini mogući pravac u razvoju nautičkog turizma Hrvatske.

POPIS LITERATURE

KNJIGE:

- 1) Favro, S., Kovačić, M.: NAUTIČKI TURIZAM I LUKE NAUTIČKOG TURIZMA, Prostorna obilježja hrvatskog Jadrana i izbor lokacije luke nautičkog turizma, Split, 2010. godina
- 2) Luković, T., Gržetić, Z.: NAUTIČKO TURISTIČKO TRŽIŠTE U TEORIJI I PRAKSI HRVATSKE I EUROPSKOG DIJELA MEDITERANA, Split, 2007 godine
- 3) Vidučić, V., Pašalić, Ž., Munitić, A., Zelenika, R., Šimunić, S.: POMORSKI TURIZAM: PROMETNE, RAZVOJNE I EKOLOŠKE DILEME, Split, 2007. godine

ČLANCI:

- 1) Luković, T.: NAUTIČKI TURIZAM HRVATSKE – MEGAJAHTI, DA ILI NE, KADA I KAKO?, Naše more, br. 59, 2012. godina
- 2) Jugović, A., Zubak, A., Kovačić, M.: NAUTIČKI TURIZAM U REPUBLICI HRVATSKOJ U FUNKCIJI RAZVOJA DESTINACIJE, Pomorski zbornik, vol. 47-48, 2014. godina
- 3) Luković, T.: NAUTIČKI TURIZAM EUROPE: KAKO GA DEFINIRATI I RAZVRSTATI?, Acta Turistica Nova, Vol.1., No.2., 2007. godina
- 4) Garača, V.: POJAM TURISTIČKE DESTINACIJE I NJEN RAZVOJ, *www.turizmologija.com* (3. rujna 2014.)
- 5) Gračan, D.: STRATEŠKO PROMIŠLJANJE RAZVOJA NAUTIČKOG TURIZMA U HRVATSKOJ, Tourism and Hospitality Management, Vol. 12, No. 1, 2006. godina
- 6) Kovačić, M., Gržetić, Z., Dundović, Č.: PLANIRANJE I IZBOR LOKACIJE ZA LUKU NAUTIČKOG TURIZMA U FUNKCIJI ODRŽIVOG RAZVOJA, Naše more, br. 53, 2006. godina
- 7) Luković, T., Bilić, M.: LUKE NAUTIČKOG TURIZMA U HRVATSKOJ I STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA, Naše more, br. 54, 2007. godina

- 8) Kovačić, M.: RAZVOJ NAUTIČKIH LUKA U FUNKCIJI ODRŽIVOG RAZVOJA NAUTIČKOG TURIZMA, Pomorski zbornik, br. 41, 2003. godina
- 9) Krešić, D.: FAKTORI ATRAKTIVNOSTI TURISTIČKIH DESTINACIJA U FUNKCIJI KONKURENTNOSTI, Acta turistica, Vol 19, No 1, 2007., p. 50.
- 10) Zelenika, R., Vidučić, V.: MODEL RAZVITKA NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ DO GODINE 2015., Ekonomski pregled, vol.58., No. 9-10., 2007. godina

OSTALI IZVORI:

- 1) Državni zavod za statistiku: NAUTIČKI TURIZAM, Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2013., Zagreb, 2014. godine, www.dzs.hr (3. i 9. srpnja 2014.)
- 2) Hrvatski hidrografski institut: STUDIJA RAZVOJA NAUTIČKOG TURIZMA REPUBLIKE HRVATSKE, studeni, 2006. godine, www.mppi.hr (10. srpnja 2014.)
- 3) Institut za turizam: STAVOVI I POTROŠNJA NAUTIČARA U HRVATSKOJ, TOMAS NAUTIKA JAHTING 2012. Zagreb, 2012. godine, www.iztg.hr (29. lipnja 2014.)
- 4) *Zakon o pružanju usluga u turizmu*, 1996., Narodne novine, godina, 44.
- 5) www.aci.hr (9. srpnja 2014.)
- 6) www.pannoniatourism.hu (3. rujna 2014.)
- 7) www.poslovnekarte.hr (25. lipnja 2014.)

POPIS TABLICA

Tablica 1. Dinamika razvoja nautičkog turizma u Hrvatskoj od 1980. do 2001. godine	19
Tablica 2. Broj i kapacitet nautičkih luka u Hrvatskoj u razdoblju od 1998. do 2002. godine	21
Tablica 3. Zadovoljstvo nautičara ponudom u Republici Hrvatskoj 2012. godine izraženo u %	26
Tablica 4. Dob nautičara koji posjećuju Hrvatsku u 2012. godini	28
Tablica 5. Učestalost dolaska nautičara u Hrvatsku	32
Tablica 6. Duljina boravka nautičara u Hrvatskoj 2012. godine	33
Tablica 7. Prosječan broj i struktura noćenja s obzirom na mjesto noćenja.....	33
Tablica 8. Prosječni izdaci nautičara ostvareni na putovanju/plovidbi prema vlasništvu plovila.....	36
Tablica 9. Prosječni dnevni izdaci nautičara tijekom plovidbe/putovanja prema vlasništvu plovila.....	37
Tablica 10. Luke nautičkog turizma 2013. godine po županijama.....	41
Tablica 11. Kapaciteti luka nautičkog turizma i zaposleni, stanje 31. kolovoza 2013.....	42
Tablica 12. Broj plovila na stalnome vezu u lukama nautičkog turizma 2013. godine prema vrsti i zastavi plovila.....	44
Tablica 13. Broj plovila u tranzitu u lukama nautičkog turizma 2013. godine prema vrsti i zastavi plovila.....	46
Tablica 14. Korištenje vezova u moru po mjesecima 2013. godine.....	48
Tablica 15. Ostvareni prihod luka nautičkog turizma bez PDV-a 2013. godine, u tisućama kuna	49
Tablica 16. SWOT analiza razvoja nautičkog turizma.....	52

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Prikaz dobi nautičara u Hrvatskoj 2012. godine	29
Grafikon 2. Prikaz nautičara u Hrvatskoj prema stupnju obrazovanja 2012. godine	30
Grafikon 3. Prikaz mjesečnih primanja nautičara u Hrvatskoj 2012. godine u eurima.....	31
Grafikon 4. Broj posjećenih marina u plovidbi	34
Grafikon 5. Prikaz aktivnosti nautičara u Hrvatskoj 2012. godine	35
Grafikon 6. Broj plovila na stalnome vezu u lukama nautičkog turizma 2013. godine po duljini plovila.....	45
Grafikon 7. Broj plovila u tranzitu u lukama nautičkog turizma 2013. godine po duljini plovila.....	47

POPIS SHEMA

Shema 1. Razvrstaj luka nautičkog turizma	8
Shema 2. Subjekti nautičkog turizma	10

POPIS SLIKA

Slika 1. Prikaz obale Istre i Kvarnera	14
Slika 2. Prikaz sjeverne i dijela srednje dalmatinske regije	15
Slika 3. Prikaz južne dalmatinske regije.....	16